00626033

F14

នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារនៃការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក

ដាក់ទៅ៖ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ថ្ងៃដាក់៖ ថ្ងៃទី១៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០

ភាគីអ្នកដាក់៖ សហមេធាវីជាតិការពារក្តីលោក **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ "**ឌុច**"

ភាសាដើម៖ **ភាសាខ្មែរ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ស្នើដោយភាគីអ្នកដាក់តម្កល់៖ **សាធារណៈ**:

ចំណាត់ថ្នាក់សម្រេចដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ អង្គជំនុំជម្រះ៖

លក្ខន្តិកៈនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ការពិនិត្យចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្នឡើងវិញ៖

ឈ្មោះមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកសំណុំរឿងនិងឯកសារ៖

ហត្ថលេខា៖

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 18 / 11 / 2010
ម៉ោង (Time/Heure): 14:00
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Uch Arun

---

សារណារបស់សហមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច"
អំពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ របស់អង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូង

អ្នកដាក់ឯកសារ៖

សហមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ

កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ "**ឌុច**"

មេធាវី **ការ សាវុត្ថ**

មេធាវី **កង ឫទ្ធារី**

អ្នកទទួលឯកសារ៖

អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ចៅក្រម **គង់ ស្រ៊ឹម** ប្រធាន

ចៅក្រម **Motoo NOGUCHI**

ចៅក្រម **ស៊ុន វិទ្ធ**

ចៅក្រម **សោម សិរីវឌ្ឍ**

ចៅក្រម **C.N.JAYASINGHE**

ចៅក្រម **A. KLONOWIECKA-MILART**

ចៅក្រម **យ៉ា ណារិន**

00626034

សំណុំរឿងលេខ: ០០១/១៨-០៧-២០០៧-អ.វ.ត.ក /អ.ជ.ត.ក

F114

<u>សហព្រះរាជអាជ្ញា</u>

លោកស្រី **ជា លាង**

លោក **Andrew CAYLEY**

<u>មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី</u>

មេធាវី គង់ ពិសី	មេធាវី Silke STUDZINSKY	មេធាវី Annie DELAHAIE
មេធាវី ហុង គីមសួន	មេធាវី Martine JACQUIN	មេធាវី Elizabeth RABESANDRATANA
មេធាវី យុង ផានិត	មេធាវី Philippe CANNONE	មេធាវី Karim KHAN
មេធាវី គីម ម៉េងឃី	មេធាវី Pierre Olivier SUR	មេធាវី Fabienne TRUSSES-NAPROUS
មេធាវី ម៉ុច សុវណ្ណារី	មេធាវី Alain WERNER	មេធាវី Christine MARTINEAU
មេធាវី ទី ស្រីនណា	មេធាវី Brianne McGONIGLE	

F14

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម..៥

I. ចំណុចទី១ : ការភាន់ច្រឡំអំពីយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង.............................៧

យុត្តាធិការរូបបុគ្គល..៧

(១) ការទទួលខុសត្រូវក្នុងប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលដឹកនាំ...១៤

(២) សិទ្ធិអំណាចក្នុងប្រព័ន្ធ Hierarchy..១៥

(៣) របាយការណ៍កោសលវិច័យចិត្តសាស្ត្ររបស់អ្នកជំនាញ..១៧

(៤) ការទទួលខុសត្រូវក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ..១៨

ក. ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៣០ មីនា ១៩៧៦.......................................១៨

ខ. ពីថ្ងៃទី៣០ មីនា ១៩៧៦ ដល់ថ្ងៃទី០៦ មករា ១៩៧៩......................................២០

II. ចំណុចទី២ : ការភាន់ច្រឡំចំពោះការផ្តន្ទាទោស..២៦

១. ការភាន់ច្រឡំរបស់ អ.ជ.ស.ដ ក្នុងការសំរេចសេចក្តីដោយមិនបានពិនិត្យមើលវិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អ.វ.ត.ក..២៦

ក. ភស្តុតាងដោះបន្ទុកដែលមិនទាន់បានបង្ហាញដោយអង្គជំនុំជម្រះ..............................២៩

(១). អំពីបញ្ហាបុគ្គល និងបញ្ហានៃការចាត់តាំង..៣០

(២). អំពីសន្តិសុខ...៣១

(៣). ទំនាក់ទំនងភូមិភាគ...៣១

(៤). គណៈឃោធាមជ្ឈិម...៣១

(៥). គណៈឃោធាមជ្ឈិម...៣២

(៦). អគ្គសេនាធិការ...៣២

(៧). អគ្គសេនាធិការកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា..៣៣

(៨). កងពលធំ និងវរសេនាធំឯករាជ្យនៃកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា...................................៣៤

(៩). ក្រសួងនានា...៣៥

ខ. ប្រភពភស្តុតាងបន្ថែម..៣៦

(១) ប្រភពបានមកពី DC-Cam...៣៦

(២) ប្រភពបានមកពីអ្នកជំនាញ Craig C. Etcheson...៣៦

(៣) ប្រភពបានមកពីចម្លើយសារភាពរបស់ជនជាប់ចោទ...៣៧

២.ការភាន់ច្រឡំរបស់ អ.ជ.ស.ដ ក្នុងការសំរេចសេចក្តីដោយផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទតាមទំនើងចិត្ត៣៨

សេចក្តីសន្និដ្ឋានទូទៅ..៣៩

សេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយ...៤២

សំណូមពរ..៤៣

00626037

សេចក្តីផ្តើម

១. ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ(អ.ស.ប) និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា សាលាជម្រះក្តី អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីយកមកជំនុំជម្រះ និង ផ្តន្ទាទោសចំពោះជនទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និង ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណែវចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ ។

២. ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ភាគីទាំងពីរមានគោលបំណងរួមគ្នា គឺដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌ជូនប្រជាជនកម្ពុជា និង ក៏ដើម្បីធ្វើឲ្យមានការផ្សះផ្សារជាតិ បង្រួបបង្រួមជាតិ និង ទទួលបានសន្តិភាព ព្រមទាំងឲ្យគោរពអធិបតេយ្យភាពជាតិខ្មែរ ។

៣. ក្រោមមាត្រា២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមាត្រា១ និងមាត្រា២ (ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក បានផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ និងក៏បានដាក់កំហិតនូវយុត្តាធិការលើ អ.វ.ត.ក ផងដែរគឺ ៖

(១).អ.វ.ត.ក មានសិទ្ធិអំណាចជំនុំជម្រះតែទៅលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើសអនុសញ្ញាទីក្រុងស៊ីណែវ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩ ។

(២). អ.វ.ត.ក មានសិទ្ធិ និង អំណាចជំនុំជម្រះ និង ផ្តន្ទាទោសទៅលើបទឧក្រិដ្ឋកម្ម (១) ដែលបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។

(៣). អ.វ.ត.ក មានសិទ្ធិអំណាចជំនុំជម្រះ និង ផ្តន្ទាទោសបទឧក្រិដ្ឋកម្ម (១) នៅលើទឹកដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

F14

(៥). អ.វ.ត.ក មានសិទ្ធិអំណាចជំនុំជម្រះ និង ផ្តន្ទាទោសតែទៅលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង ជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម (១) ។

៤. នៅក្នុងដំណាក់កាលជជែកដេញដោលក្នុងអង្គសវនាការសាលាដំបូង មេធាវីការពារជនជាប់ចោទបានលើកឡើងពីភាពគ្មានយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ទៅលើជនជាប់ចោទឈ្មោះ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ដោយតម្រូវឱ្យតុលាការ អ.វ.ត.ក ពិនិត្យមើលភស្តុតាងបញ្ជាក់ដែលមិនចងភ្ជាប់ឈ្មោះ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ទៅនឹងមាត្រា១ និង មាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ។

៥. ប៉ុន្តែចៅក្រមខកខានមិនបានពិនិត្យ ហើយបន្តសវនាការរហូតដល់ទីបញ្ចប់នៃនីតិវិធី។ ជាលទ្ធផលមេធាវីការពារជនជាប់ចោទបានព្យាយាមលើកឡើងម្តងទៀតនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនដើម្បីទាមទារឱ្យចៅក្រមពិនិត្យឡើងវិញ ភស្តុតាងដោះបន្ទុកដែលបញ្ជាក់ថាជនជាប់ចោទមិនត្រូវបានចងភ្ជាប់ទៅនឹងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង មាត្រា១ និង មាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ទេ ។

៦. ជាលទ្ធផល ចៅក្រមខកខានជាថ្មីម្តងទៀតក្នុងការពិនិត្យមើលភស្តុតាងដោះបន្ទុកតាមការស្នើសុំរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទដដែល ហើយកាលពីថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (អ.ជ.ស.ដ) បានសំរេចប្រកាសចេញសាលក្រមលើសំណុំរឿងលេខ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អវតក/អជសដ ផ្តន្ទាទោសឈ្មោះ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **"ឌុច"** ជាប្រធានស-២១(គុកសំងាត់យោធា) ដែលគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ដោយក្រសួងការពារជាតិ និង មន្ទីរអគ្គសេនាធិការកងទ័ពដែលមានឈ្មោះ **សុន សេន** ជាប្រធាន ឱ្យជាប់ពន្ធនាគារសរុបរួមកំណត់ ៣៥ឆ្នាំ ។

៧. យោងសេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហមេធាវីការពារក្តីឱ្យជនជាប់ចោទ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **"ឌុច"** អំពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ("សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហមេធាវីការពារក្តី")[១]។

---

[១] ឯកសារ E188/8 ។

៨. យោងសំណើរបស់សហមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **"ឌុច"** សុំពន្យាពេលកំណត់សម្រាប់ដាក់សារណា ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០[២] ។

៩. យោងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល លើសំណើរបស់សហមេធាវីការពារក្តីជនជាប់-ចោទ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **"ឌុច"** ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០[៣] ។

១០. ដោយហេតុថា សាលក្រមរបស់ អ.ជ.ស.ដ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ បានផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទដែលមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ជាហេតុធ្វើឱ្យសាលក្រមរបស់ អ.ជ.ស.ដ មានកំហុសឆ្គងផ្លូវច្បាប់ ដូចនេះសហមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **"ឌុច"** សូមដាក់ជូននូវសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយផ្អែកលើទឡ្ហីករណ៍ដូចតទៅ ៖

I. ទឡ្ហីករណ៍ទី ១: ការគាន់ច្រឡំអំពីយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

យុត្តាធិការរូបបុគ្គល

១១. យុត្តាធិការលើរូបបុគ្គលត្រូវបានកំណត់ចំពោះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។

១២. កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនមានចែងច្បាស់អំពី "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ" និង"ជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" នោះទេ។

---

[២] ឯកសារ F6 ។

[៣] ឯកសារ F6/2 ។

១៣. នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង និងច្បាប់ អ.វ.ត.ក <u>ដូចដែលក៏មិនមានចែងដែរថា</u> **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មខាងលើ។

១៤. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសន្មតយក **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** មកឧបកិច្ចឱ្យទៅជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតសម្រាប់ឱ្យដំណើរការក្តីបានប្រព្រឹត្តទៅជាលក្ខណៈវិជ្ជមាន ដោយពុំបានគិតដល់តម្លៃធម្មនុញ្ញរបស់ជាតិ ដែលត្រូវបានហាមឃាត់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ២ ឧបសម្ព័ន្ធ៥ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ១៩៩១ ដែលចែងថា... *"រដ្ឋធម្មនុញ្ញត្រូវហាមឃាត់នូវការអនុវត្តន៍ច្បាប់ឧក្រិដ្ឋទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលកើតឡើងក្នុងអតីតកាល "*[៤]។

១៥. មាត្រា៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការដាក់ក្រុមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឱ្យនៅក្រៅច្បាប់បានចែងថា *"ច្បាប់នេះអនុគ្រោះទុកពេល ៦ ខែ ក្រោយពីចូលជាធរមាន ឱ្យជនជាសមាជិកអង្គការនយោបាយ ឬជាកម្លាំងយោធានៃក្រុមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ វិលត្រឡប់មករួមរស់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយមិនយកទោសពៃរ៍ចំពោះបទល្មើសដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត"*។ បទដ្ឋានខាងលើគួរតែត្រូវបានយកមកពិនិត្យថ្លឹងថ្លែង ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបែរជាខកខាន ជាហេតុនាំឱ្យបាត់បង់នូវតម្លៃច្បាប់ជាតិដែលកំពុងនៅជាធរមាន ហើយផ្ទុយនឹងវិធាន ៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ។

១៦. អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ស្របជាមួយការចោទប្រកាន់របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត <u>ដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពស្រពិចស្រពិលនៅឡើយ</u> ក្នុងការចាត់ទុកជនជាប់ចោទថា ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានចែងក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។ ក្នុងនោះដោយបានចោទថា ទោះជា **ឌុច** មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ <u>**ក៏គាត់អាចត្រូវបានចាត់ទុកថា**</u> ចូលក្នុងប្រភេទនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម[៥]...។

---

[៤] កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយរួមមួយនៃជម្លោះកម្ពុជា ថ្ងៃទី ២៣ តុលា ១៩៩១។

[៥] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែ , កថាខណ្ឌ ១២៩ ។

១៧. ការយល់ស្របទាំងក្នុងស្ថានភាពស្រពិចស្រពិលបែបនេះ គឺជាកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរបំផុតរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដោយប្រព្រឹត្តផ្ទុយទៅនឹងវិធាន៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក និងផ្ទុយទៅនឹងមាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលបានចែងថា "វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ"[៦]។

១៨. ចំណែកឯក្រុមអ្នកជំនាញក៏ស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការសន្និដ្ឋានហើយថែមទាំងលើសពីអ្វីដែលច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានចែងក្នុងមាត្រា១ ក្នុងការកំណត់អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិ ដោយប្រើពាក្យថា... **ករណីនេះហាក់ដូចជាការពិត** ពិសេសចំពោះមេដឹកនាំមួយចំនួននៅថ្នាក់ភូមិភាគ ព្រមទាំងមន្ត្រីនានារបស់មន្ទីរធ្វើទារុណកម្ម និងសួរចម្លើយ ដូចជាទួលស្លែងជាដើម[៧] ។

១៩. យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត ដែលបានពិនិត្យផងដែរអំពីអត្ថន័យនៃឃ្លា "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បំផុត ដែលត្រូវបានគេសង្ស័យថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត" បានពិចារណាទាំងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលចោទប្រកាន់ និងកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ។ នៅពេលវាយតម្លៃអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវចោទប្រកាន់ ក្រុមប្រឹក្សាកំណត់សមត្ថកិច្ចរឿងក្តីរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី (ICTY) បានផ្អែកលើកត្តានានាដូចជា ចំនួនជនរងគ្រោះ ដែនកំណត់ភូមិសាស្ត្រ និងពេលវេលា របៀបដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្ត ព្រមទាំងចំនួននៃអង្គហេតុនីមួយៗដែលកើតមានឡើង។ ចំណែកឯកម្រិតនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការពិចារណានានា ដូចជាកម្រិតនៃការចូលរួមនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ឋានានុក្រមរបស់ជនជាប់ចោទ រួមបញ្ចូលទាំងអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ និងថ្នាក់លើរបស់គាត់ និងភាពអចិន្ត្រៃយ៍នៃមុខតំណែងរបស់គាត់[៨]។

---

[៦] មាត្រា៣៨ កថាខណ្ឌ៦ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

[៧] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០ , កថាខណ្ឌ១៩ ។

[៨] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០ , កថាខណ្ឌ២២ ។

២០. ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បំផុតដែលត្រូវបានសង្ស័យថា ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត តុលាការអន្តរជាតិ (ICTY) បានពិចារណាលើកត្តាចម្បងពីរគឺ៖

១ - ការវាយតម្លៃអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលជាលក្ខណៈនៃធាតុផ្សំក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ។

២ - ការកម្រិតលើការទទួលខុសត្រូវតាមរយៈឋានានុក្រម ជាលក្ខណៈនៃធាតុផ្សំក្នុងច្បាប់រដ្ឋបាល។

បើផ្អែកតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការខាងលើឃើញថា **ឌុច** ដែលពុំត្រូវបានចោទប្រកាន់ជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នោះ គាត់ក៏ពុំត្រូវបានសង្ស័យថា ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដែរ។ ដូច្នេះ តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិនិត្យលើលក្ខខណ្ឌខាងលើសម្រាប់គោលបំណងក្នុងការដោះបន្ទុកដល់ជនជាប់ចោទ។

២១. បើផ្អែកតាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលមានលក្ខណៈរួមបញ្ចូលគ្នានៃបទដ្ឋានព្រហ្មទណ្ឌ និងបទដ្ឋានរដ្ឋបាល សំដៅកាត់ក្តីចោះៗលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺទាមទារឲ្យអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាឲ្យស៊ីជម្រៅលើយុត្តាធិការរូបបុគ្គល ដោយផ្អែកលើច្បាប់រដ្ឋបាលរបស់ជាតិជាមូលដ្ឋាន សម្រាប់កំណត់អត្តសញ្ញាណនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។

២២. ករណីដូចជា **ឌុច** គឺមានឯកសារច្បាប់ជាតិបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់ណាស់អំពីតួនាទី និងឋានានុក្រមផ្លូវច្បាប់របស់គាត់ដែលពុំមាននៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ[៩]។ ដូចច្នេះ ពុំមានអ្វីគួរឲ្យសង្ស័យទេថា ជនជាប់ចោទត្រូវតែស្ថិតនៅក្រៅយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។

២៣. ក្នុងនាមជាប្រធានមន្ទីរស-២១ ដែលជាគុកមួយក្នុងចំណោមគុកជិត ២០០ (ពីររយ) នៅកម្ពុជា នារបបខ្មែរក្រហម[១០]។ មន្ទីរស-២១ មានចំនួនអ្នកទោសដែលបានស្លាប់តិចជាងគុកដទៃទៀតជាច្រើនដង ក្នុងនោះដូចជាគុក **ចុងជ្រោយ** នៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំងមានការសម្លាប់អ្នកទោសរហូតដល់ ១៥ ម៉ឺននាក់[១១] និងគុក

---

[៩] ឯកសារ E3/14។

[១០] ឯកសារ E3/220។

[១១] មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា (គុកខ្មែរក្រហម) ទំព័រ៨១។

00626043

F14

ផ្សេងៗទៀតមានការសម្លាប់ជាច្រើនលើសលុប។ ចំណុចនេះចង់បញ្ជាក់ថា ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនបានចាត់ទុកជនទាំងឡាយដែលមានឋានៈជាមេគុកចូលក្នុងប្រភេទនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ឡើយ។

២៤. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែបានចោទប្រកាន់ថា ក្នុងនាមជាអនុលេខាមន្ទីរស-២១ ជនជាប់ចោទបានដឹកនាំក្រុមសួរចម្លើយ និងបានចូលរួមក្នុងការរៀបចំផែនការបង្កើតមន្ទីរស-២១ និងបង្រៀនបុគ្គលិកអំពីបច្ចេកទេសសួរចម្លើយ។ ក្នុងនាមជាប្រធានមន្ទីរស-២១ តួនាទីរបស់គាត់គឺពិនិត្យមើលប្រតិបត្តិការទាំងមូល ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើចំណារលើចម្លើយសារភាព និងបញ្ជាឲ្យសម្លាប់។ មន្ទីរស-២១ គឺជាមន្ទីរសន្តិសុខសំខាន់បំផុតរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាផ្នែកមួយនៃរចនាសម្ព័ន្ធរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដោយរាយការណ៍ទៅថ្នាក់ដឹកនាំខ្ពស់បំផុតរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ធ្វើប្រតិបត្តិការពាសពេញប្រទេស និងទទួលកម្មាភិបាលឋានៈខ្ពស់ និងអ្នកទោសសំខាន់ៗ[១២]។ល។

២៥. ករណីខាងលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ស្របដោយមិនត្រឹមត្រូវជាមួយនឹងការសំអាងលេសដែលគ្មានមូលដ្ឋានគតិយុត្តិសមហេតុផលរបស់ដើមចោទ(សហព្រះរាជអាជ្ញា)ក្នុងការដាក់បន្ទុកឲ្យជនជាប់ចោទស្ថិតក្នុងប្រភេទ នៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដោយសំអាងថាមន្ទីរស-២១ គឺជាមន្ទីរសន្តិសុខសំខាន់ ធ្វើប្រតិបត្តិការពាសពេញប្រទេស។ ការសំអាងបែបនេះ ពុំមានលក្ខណៈតក្កៈក្នុងវិស័យច្បាប់សម្រាប់លើកមកបង្ហាញអំពីការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវនោះទេ។ សួរថា **តើច្បាប់តម្រូវឲ្យវិនិច្ឆ័យទោសស្ថាប័នពន្ធនាគារដែលមានវិសាលភាពពាសពេញប្រទេសនោះ ឬមួយក៏វិនិច្ឆ័យទោសបុគ្គលអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ?** ។ តាមទ្រឹស្តីច្បាប់ ការធ្វើអត្តសញ្ញាណកម្មនៃអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត គឺផ្អែកលើអំណាចឆន្ទៈរបស់បុគ្គលនោះតាមរយៈឋានានុក្រមដែលកំណត់ក្នុងច្បាប់រដ្ឋបាល។ បញ្ហានៅត្រង់ថា ក្នុងឋានៈជាលេខាមន្ទីរស-២១ **ឌុច** មានតួនាទីត្រឹមតែចាំទទួលអ្នកទោស ដែលបានបញ្ជូនពីគ្រប់ទិសទីមកសួរចម្លើយរួចហើយបញ្ជូនឲ្យកម្ទេចតាមបញ្ជាថ្នាក់លើតែប៉ុណ្ណោះ[១៣]។ ដូចច្នេះ អំពើនេះមិនចាត់ទុកជាលក្ខណៈទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតនោះទេ ព្រោះពុំចេញពីអំណាចឆន្ទៈរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ហើយបានអនុវត្តដូចគ្នានឹងប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខផ្សេងៗទៀតនៅទូទាំងប្រទេស ។

[១២] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០ , កថាខណ្ឌ២៣ ។

[១៣] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ,កថាខណ្ឌ៣១។

F14

២៦. ហេតុផលចោទប្រកាន់មួយទៀតដែលខុសឆ្គងជាងនេះ ដោយចោទថា មន្ទីរស-២១ ត្រូវបានចូលរួមបង្កើតឡើងដោយជនជាប់ចោទ[១៤]។ ករណីនេះមិនពិតទេ បើសំអាងលើឋានៈតូចតាច ជាអនុលេខាមន្ទីរស-២១ និងសំអាងលើក្របខណ្ឌនយោបាយដែលមិនមែនជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍បក្សនឹងគេ **ជនជាប់ចោទគ្មានសមត្ថភាពផ្លូវអំពើក្នុងការបញ្ចេញមតិ និងផ្តល់ជាគំនិតជូនទៅបក្ស នូវរាល់បញ្ហាដែលទាក់ទងនឹងគោលនយោបាយសន្តិសុខរបស់ជាតិឡើយ ។** ការចោទប្រកាន់បែបនេះពុំតក្កៈទេ។

២៧. ជាការពិត អ្នកច្បាប់ទូទៅតែងតែទទួលស្គាល់ថា ស្ថាប័នពន្ធនាគារ **ជាឧបករណ៍នៃអំណាចរបស់រដ្ឋ** ដូច្នេះរាល់ការបង្កើត ការរំលាយ ឬការផ្លាស់ប្តូរ គឺត្រូវតែស្ថិតក្រោមការសម្រេចរបស់រដ្ឋ ពុំមែនបុគ្គលម្នាក់ ឬពីរនាក់ដែលជាលក្ខណៈរូបវន្ត អាចសម្រេចបង្កើតបានទេ។ ជាក់ស្តែងមន្ទីរស-២១ បានបង្កើតឡើងតាមរយៈសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម នាកិច្ចប្រជុំអចិន្ត្រៃយ៍បក្សក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយបានប្រគល់សិទ្ធិឲ្យទៅ **សុន សេន** ដែលជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍របស់បក្ស និងជាអ្នកទទួលខុសត្រូវលើបញ្ហាសន្តិសុខ[១៥]។

២៨. នៅក្នុងវាក្យខណ្ឌ២ នៃកថាខណ្ឌ៣៣ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដែលយោងលើកំណត់ហេតុនៃការសួរចម្លើយ បានបង្ហាញក្នុងន័យថា ជនជាប់ចោទក្នុងនាមជាលេខាមន្ទីរស-២១ ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែពុំមានអំណាចផ្លូវច្បាប់ពេញលេញក្នុងការគ្រប់គ្រងលំអិតនោះទេ គឺគាត់មានអំណាចត្រឹមធ្វើការផ្សព្វផ្សាយសេចក្តីសម្រេចពីថ្នាក់លើតែប៉ុណ្ណោះ[១៦]។

---

[១៤] សាលក្រមថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០ , កថាខណ្ឌ២៣ ។

[១៥] ឯកសារស្វែងរកការពិតរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លេខ២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២000 ទំព័រ៥៣ (ខ្មែរ)។

[១៦] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ,កថាខណ្ឌ៣៣ និង E3/26 កំណត់ហេតុនៃការសួរចម្លើយថ្ងៃទី០២ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រ៣(ខ្មែរ)។

២៩. ដូចមានបញ្ជាក់ស្រាប់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ៤៩ នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា... "មន្ទីរ ស-២១ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជាទួលស្លែងនោះ បានប្រតិបត្តិការតាមការណែនាំ និងក្រោមបញ្ជាផ្ទាល់របស់អាជ្ញាធរខ្ពស់បំផុតនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"[១៧]។

៣០. តាមទស្សនៈរបស់មេធាវីក្រុម CARTWRIGHT ក៏បានយល់ឃើញដែរថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ជាអ្នកកំណត់អត្តសញ្ញាណ"ខ្មាំង" និងជាញឹកញាប់ជាអ្នកបញ្ជាឲ្យធ្វើការចាប់ខ្លួន។ គាត់បានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា ជនជាប់ចោទមិនបានដឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចសម្លាប់បំផុតចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិនា ឆ្នាំ ១៩៧៦ នោះទេ ដូច្នេះហើយមិនអាចនិយាយបានថា គាត់បានចូលរួមចំណែករៀបចំគោលនយោបាយទាំងនេះ នោះទេ[១៨]...។ ហេតុផលច្បាស់លាស់ទាំងនេះ បញ្ជាក់ថា **ឌុច** ពុំមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មខាងលើនេះទេ។

៣១. មានភស្តុតាងជាច្រើនទៀតដែលបញ្ជាក់ថា **ឌុច** គ្មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការសម្រេចឲ្យចាប់ ឬបញ្ជាឲ្យសម្លាប់អ្នកទោសទេ។ ករណីដូចជាការស្លាប់របស់ **កុយ ធួន, វ៉ាយ គីមហួរ, វន វ៉េត, ណាត** គឺស្ថិតក្រោមការសម្រេចឲ្យចាប់ខ្លួន និងឲ្យកំទេចពីថ្នាក់លើទាំងអស់ ពិសេសក្រោមបញ្ជារបស់ **សុន សេន**[១៩]និងអ្នកទោសជាច្រើននាក់ទៀតដូចជា៖សាស្ត្រាចារ្យ **ភឹង ឌុន**, ពេទ្យ**វ័ត្ត គត់** និងមិត្តភ័ក្តមួយចំនួនធំ ព្រមទាំងប្អូនថ្លៃរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ក៏ **ឌុច** ពុំមានសិទ្ធិអន្តរាគមន៍ ឬសម្រេចអ្វីទាំងអស់[២០]។ លក្ខណៈទាំងនេះហើយដែលបញ្ជាក់ថា **ឌុច** ពុំមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។

[១៧] D3 ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ, កថាខណ្ឌ៤៩ ។

[១៨] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ ៣៩៩ ។

[១៩] ឯកសារ E3/17 កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ឌុច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ទំព័រទី៥(ខ្មែរ)។

[២០] ឯកសារ E3/929 កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ឌុច របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រទី៣-៤ (ខ្មែរ)។

៣២. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២៥៦ នៃសាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួលស្គាល់ថា ជនជាប់ចោទបានបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនតាមបញ្ជារបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ហើយបានដឹកនាំបញ្ជាទៅបុគ្គលិករបស់ខ្លួនបន្តទៀត។ ដោយពិចារណាអំពីតួនាទីរបស់បុគ្គលិកទាំងអស់នោះ នៅក្នុងរដ្ឋមួយដែលមានការគ្រប់គ្រង អង្គជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា អ្នកសួរចម្លើយនៅមន្ទីរស-២១ និងមន្ទីរស-២៤ ដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើទារុណកម្មទាំងឡាយ បានអនុវត្តសមត្ថកិច្ចជាផ្លូវការរបស់ខ្លួន។ អំពើទាំងនេះត្រូវបានចាត់ទុកជា *សមត្ថកិច្ចផ្លូវការរបស់ចារី* ។ លក្ខខណ្ឌខាងលើនេះ អង្គជំនុំជម្រះគួរតែពិចារណាចំពោះ **ឌុច** ផងដែរ ព្រោះជាទំរង់តែមួយនៃការអនុវត្តន៍តាមបញ្ជា។

៣៣. បើពិចារណាទៅលើប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលដឹកនាំតាមបែប **Hierarchy** ការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ គឺផ្អែកលើអំណាចឋានានុក្រមរបស់បុគ្គលនោះ ដែលត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់។ បានសេចក្តីថា **បើបុគ្គលនោះ មានឋានានុក្រមខ្ពស់ គឺមានអំណាចខ្ពស់ក្នុងការចេញបញ្ជា និងសម្រេចឱ្យអនុវត្តបញ្ជា ហើយក៏មានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន**។ ករណីចំពោះ **ឌុច** គាត់មានឋានៈ ជាលេខាមន្ទីរស-២១ ហើយក៏មិនមែនជាសមាជិកអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គាត់គ្មានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការសម្រេចឱ្យចាប់ និងបញ្ជាឱ្យសម្លាប់បុគ្គលណាទាំងអស់ គឺតាមតែថ្នាក់លើបញ្ជា[២១]។ ដូច្នេះតើគួរឱ្យ **ឌុច** ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មខាងលើនេះយ៉ាងដូចម្តេច?។

(១) ការទទួលខុសត្រូវក្នុងប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលដឹកនាំ

បើជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់, បុគ្គលមានឋានានុក្រមខ្ពស់ => មានសិទ្ធិបញ្ជា និង មានសិទ្ធិសម្រេចខ្ពស់ => មានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ។

ឌុច មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់, មានឋានានុក្រមទាប => គ្មានសិទ្ធិបញ្ជា និង គ្មានសិទ្ធិសម្រេច => មានការទទួលខុសត្រូវទាប។

---

[២១] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ, កថាខណ្ឌ១១៨ ។

F14

(២) *សិទ្ធិអំណាចក្នុងប្រព័ន្ធ Hierarchy*

- **ស្ថាប័នព្រះមហាក្សត្រ និង នីតិបញ្ញត្តិ** ៖ *ច្បាប់*

- **ស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ** ៖

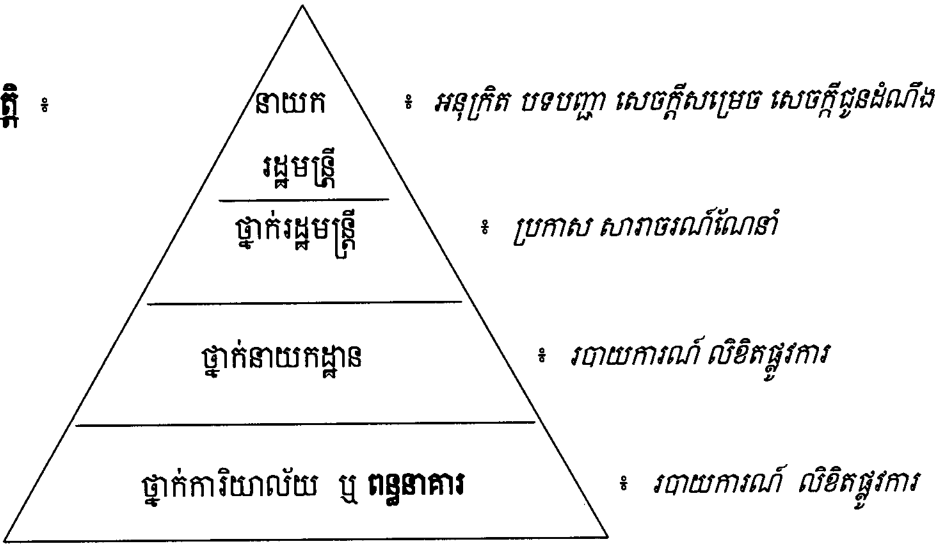

៣៨. នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ២៩ នៃសាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ឆ្នាំ២០១០ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ថា ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ គឺជាច្បាប់ជាតិជាធរមានដែលគ្របដណ្តប់នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩...។

៣៩. មាត្រា៩៩ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ ដដែលបានចែងថា "*មិនទុកជាអំពើល្មើសក្នុងបទព្រហ្មទណ្ឌ ទេ កាលណាបើ អំពើទាំងឡាយ នោះ ធ្វើតាមបង្គាប់ របស់ច្បាប់, ហើយអ្នកបញ្ជាឲ្យធ្វើ ក៏ជាអាជ្ញាធរ ធម្មានុរូប ដែរ*"[២២]។

[២២] ឯកសារ D99/3/3, ERN 00222205 (ខ្មែរ) ។

00626048

F14

៣៦. តាមច្បាប់ទំនៀមទំលាប់ខ្មែរពីមុនៗក៏មានចែងអំពីករណីសម្រាល ឬរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវ ចំពោះជនដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើល្មើសតាមការបញ្ជាពីថ្នាក់លើ ឬបុគ្គលណាមួយ។ ដូចជានៅក្នុងការកាត់សេចក្តីរបស់ព្រះរាជា ឲ្យបុរសម្នាក់ដែលធ្វើតាមបញ្ជាគេរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើរបស់ខ្លួន[២៣]...។

៣៧. ច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលមានមូលដ្ឋានចេញពីក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ១៩៥៦ ក៏ដូចគ្នាដែរគឺ មិនអនុញ្ញាតឲ្យផ្តន្ទាទោសជនដែលទទួលខុសត្រូវទាប ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ព្រោះដោយយល់ថា ជនទាំងនោះអនុវត្តតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ។

៣៨. ក្នុងន័យនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏ដូចជាអង្គជំនុំជម្រះទាំងមូល បានយល់ដឹងដោយស្ងៀមស្ងាត់នូវខ្លឹមសារនៃបទដ្ឋានច្បាប់ខាងលើ។ លើសពីនេះព្រមទាំងទទួលស្គាល់ ដូចមានបញ្ជាក់ស្រាប់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៤៩ នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងក្នុងកថាខណ្ឌ២៥៦ នៃសាលក្រម ចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ថាជនជាប់ចោទបានបំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនតាមបញ្ជារបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍។ **ចុះហេតុដូចម្តេចបានជាទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញា ទាំងអង្គជំនុំជម្រះ ប្រឹងទាញ ឌុច ឲ្យចូលក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយមិនពិចារណាទៅលើបទដ្ឋាននៃច្បាប់ខាងលើនេះ ?** ការទាញទាំងកំរោលបែបនេះបានបំពានទៅលើច្បាប់ជាតិ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏ដូចជា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទទួលស្គាល់ជាធរមាន(ក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦) និងបានរំលោភលើមាត្រា ១៥(១) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ(ICCPR) ។

៣៩. នៅក្នុងករណីដដែលនេះដែរ ជាក់ស្តែងណាស់ពុំឃើញមានការចោទប្រកាន់ណាមួយផ្សេងទៀតទៅលើជនដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ ឬអង្គការ ដូចជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខដទៃទៀត និងបុគ្គលផ្សេងៗទៀត ។ល។ លក្ខខណ្ឌតែមួយនេះ **ឌុច** ត្រូវតែទទួលបានសិទ្ធិជាស្វ័យប្រវត្តិតាមផ្លូវច្បាប់ដូចពួកគេដែរ ពិសេសសិទ្ធិដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៣១(២) នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣។

---

[២៣] ប្រជុំរឿងព្រេងខ្មែរ ភាគ ៣ ទំព័រ ១៣៧-១៤៤ ។

(៣) របាយការណ៍កោសលវិច័យចិត្តសាស្ត្ររបស់អ្នកជំនាញ

៤០. មានហេតុផលផ្សេងទៀតកាន់តែច្បាស់ជាងនេះថា **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** មិនមែនជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតទេ ព្រោះបើតាមរបាយការណ៍កោសលវិច័យចិត្តសាស្ត្ររបស់អ្នកជំនាញបានបង្ហាញពីភាពមិនរឹងមាំនៃកាយសម្បទារបស់គាត់ទាំងកំលាំងបញ្ញា និងស្មារតី។ ក្នុងរបាយការណ៍បានញ្ជាក់ថា "ចាប់តាំងពីអំឡុងពេលនៃការជាប់ឃុំឃាំងចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩៦៨-១៩៧០ **ឌុច** តែងតែមានការភ័យខ្លាចស្លាប់ជានិច្ច។ ការភ័យខ្លាចនោះមានជាប្រចាំរាល់ថ្ងៃ ពីព្រោះគាត់បានឃើញជនជាប់ឃុំត្រូវគេកាត់ទោសប្រហារជីវិត។ **ឌុច** មិនបានទទួលរងទារុណកម្មទេ ប៉ុន្តែការភ័យខ្លាចការស្លាប់ ភាពមិនទៀងទាត់ជាអចិន្ត្រៃយ៍នៃហេតុការណ៍ ដែលអាចកើតឡើងមានអានុភាពឲ្យ **ឌុច** ***ស្លុត***"[២៤]។ លក្ខណៈនេះ បញ្ជាក់ថា **ឌុច** ជាបុគ្គលដែលមានស្មារតីទន់ខ្សោយ។

៤១. ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ការភ័យខ្លាចបានសម្តែងចេញតាមរយៈទិដ្ឋភាពធ្លាក់ចុះទាំងកម្លាំងកាយទាំងកម្លាំងចិត្ត។ របាយការណ៍បានដកស្រង់សំដី **ឌុច** និយាយថា *"...ខ្ញុំមានការរន្ធត់ តក់ស្លុតជាយូរមកហើយ នៅពេលឃើញការចាប់ខ្លួន ប្រព្រឹត្តទៅមិនធម្មតា..."*[២៥]។

៤២. ការធ្វើសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកជំនាញបង្កប់នូវភាពអល់ឯកថា "**ឌុច** មិនមានរោគវិកលចរិត មិនមានរោគចិត្ត មិនមានរោគខាងផ្នែកចិត្តសាស្ត្រ និងមិនមានរោគវិបត្តិផ្លូវចិត្តទេ **ប៉ុន្តែអាចមានការជះផលលើ វិបត្តិផ្លូវចិត្ត...**"[២៦]។ លក្ខខណ្ឌទាំងនេះតាមគោលការណ៍ "វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ"[២៧] **ឌុច** ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជនមានវិបត្តិផ្លូវចិត្តដែលជាប្រភេទមួយនៃជំងឺចិត្តសាស្ត្រ។ ហេតុដូចនេះ កាន់តែពុំមានធាតុគ្រប់គ្រាន់តាមផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ទាញឲ្យ **ឌុច** ក្លាយជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតកើតឡើយ។

---

[២៤] ឯកសារ E3/509 ទំព័រ៣៦ (ខ្មែរ)។

[២៥] ឯកសារ E3/509 ទំព័រ៤១ (ខ្មែរ)។

[២៦] ឯកសារ E3/509 ទំព័រ១០៦។

[២៧] មាត្រា៣៨ កថាខណ្ឌ ៦ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

F14

(៥) ការទទួលខុសត្រូវក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ៖

៤៣. បើពិនិត្យមើលរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គេអាចកំណត់អ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតទៅតាមដំណាក់កាលពីរផ្សេងៗគ្នាគឺ ៖

ក. ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៣០ មិនា ១៩៧៦

៤៤. នៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ ពេលកងទ័ពខ្មែរក្រហមចូលដល់ក្រុងភ្នំពេញភ្លាមឧក្រិដ្ឋកម្មក៏ចាប់កើតមានដោយចំហ និងសម្ងាត់ (ការជំលៀសប្រជាជនដោយប្រើកម្លាំងយោធាជាចំហ និងការលួចសម្លាប់ស្ងាត់ៗ) ក្នុងទិសដៅច្បាស់លាស់តាមផែនការដែលបានគ្រោងទុក គឺធ្វើឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូលក្លាយជាទាសករ ដូចដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី១៨ កក្កដា ២០០៨ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៥ និងទី១៦[២៨] ហើយស្របគ្នាទៅនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៨ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១០ និងទី១១[២៩] ដែលបានកំណត់ច្បាស់ថា "បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ជាអ្នកបញ្ជា" ។

៤៥. ត្រង់កថាខណ្ឌទី១២ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី០៨ សីហា ២០០៨ បានលាតត្រដាងបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា "ការកាប់សម្លាប់ក្រៅច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈនយោបាយនេះប្រតិបត្តិឡើងជាដំបូងដោយអង្គភាពយោធា"[៣០] ។

៤៦. មុន និងក្រោយថ្ងៃ១៧ មេសា ១៩៧៥ បន្តិច អង្គភាពយោធាគ្រប់កងពល និងរដ្ឋអំណាចមូលដ្ឋានគ្រប់ភូមិភាគ ស្ថិតនៅក្រោមបញ្ជារបស់លេខា និងអនុលេខាភូមិភាគ។

៤៧. ភូមិភាគដែលរួមគ្នាវាយយកភ្នំពេញមាន៖

---

[២៨] D96 ដីកាសន្និដ្ឋានស្ថាពរ ទំព័រ១១ , ERN 00205833 (ខ្មែរ)។

[២៩] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី០៨ សីហា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៦, ERN 00212149 (ខ្មែរ)។

[៣០] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី០៨ សីហា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៦-៧ , ENR 00212149-00212150 (ខ្មែរ)។

F14

១. ភូមិភាគបូព៌ា មានឈ្មោះ **សោ យ៉ាន់** ហៅ **ភឹម** ជាលេខា

២. ភូមិភាគពិសេស មានឈ្មោះ **វន វ៉េត** និង **សុន សេន**

៣. ភូមិភាគនិរតីចាស់ មានឈ្មោះ **អ៊ឹង ជឿន** ហៅ **ម៉ុក** និង **ជូ ជេត** ហៅ **ស៊ី**

៤. ភូមិភាគឧត្តរចាស់ មានឈ្មោះ **កុយ ធួន** និង **កែ ពក**។

៤៨. ចំណែក **រស់ ញឹម** លេខាភូមិភាគពាយ័ព្យ វាយផ្តាច់មុខយកបាត់ដំបង។

៤៩. ដូចនេះ សរុបរួមទាំងវាយយកភ្នំពេញ និងបាត់ដំបង មានចំនួន ១០ នាក់គឺ:

១. **ប៉ុល ពត**

២. **នួន ជា**

៣. **សោ យ៉ាន់** ហៅ **ភឹម**

៤. **អ៊ឹង ជឿន** ហៅ **ម៉ុក**

៥. **វន វ៉េត**

៦. **សុន សេន**

៧. **កុយ ធួន**

៨. **រស់ ញឹម**

៩. **ជូ ជេត** ហៅ **ស៊ី**

១០. **កែ ពក**

៥០. ជនទាំងនេះ បន្ទាប់ពីដណ្តើមរដ្ឋអំណាចបានហើយ ក៏ចាប់ផ្តើមអនុវត្តផែនការឧក្រិដ្ឋរបស់ខ្លួនភ្លាម ។ ដូចនេះគួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថា "ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិ" ចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ ថ្ងៃទី៣០ មិនា ១៩៧៦ ។

៥១. ចំពោះ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** មិនមែនជាជនទាំងឡាយ ដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះ ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិនោះទេ ព្រោះថា:

ទី១. ពីថ្ងៃទី១៧ មេសា ១៩៧៥ និងក្រោយបន្តិចមក អ្នកជំលៀសប្រជាជន សម្លាប់ប្រជាជន គឺដោយអង្គភាពយោធា "កថាខណ្ឌទី១២ ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ" **ឌុច** ជានគរបាល គាត់មិន មែនជាយោធាទេ។

ទី២. ពេលជម្លៀសប្រជាជនពីភ្នំពេញទៅជនបទ ដែលមានការសម្លាប់បណ្តើរៗពេលនោះ **ឌុច** នៅឈរជើងឯអមលាំងស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ ដូច្នេះ **ឌុច** មិនបានចូលរួមជម្លៀសប្រជាជនចេញពីភ្នំពេញទេ ។

ទី៣. ឈ្មោះលេខាភូមិភាគ ដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងការវាយយកភ្នំពេញ និងបាត់ដំបង បានជម្លៀសប្រជាជន កាប់សម្លាប់ប្រជាជនមានឈ្មោះ ១០នាក់ ដោយមិនមានឈ្មោះ **ឌុច** ទេ។

ខ. ពីថ្ងៃទី៣០ មិនា ១៩៧៦ ដល់ថ្ងៃទី០៦ មករា ១៩៧៩

៥២. កថាខណ្ឌទី៣៥ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ០៨ សីហា ២០០៨ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលបានទទួលស្គាល់ថា "បក្សបានបញ្ជាក់អំពីក្របខណ្ឌដែលមានសិទ្ធិអំណាចសម្រេចកម្ទេច..." **តើជនណាខ្លះដែលមានសិទ្ធិអំណាចសម្រេចកម្ទេច** ? អ្នកដែលមានសិទ្ធិអំណាចសម្រេចកម្ទេច គឺអ្នកទាំងនោះហើយ ដែលជាជនទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភច្បាប់ ។

៥៣. យោងតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈមជ្ឈិមចុះថ្ងៃទី៣០ មិនា ១៩៧៦[៣១] បានសម្រេចប្រគល់សិទ្ធិឲ្យមនុស្ស៤ក្រុម មានសិទ្ធិសម្រេចកម្ទេចក្នុងជួរ និងក្រៅជួរ គឺ:

- បើនៅក្នុងក្របខណ្ឌមូលដ្ឋាន ត្រូវអចិន្ត្រៃយ៍ភូមិភាគសម្រេច
- ជុំវិញមន្ទីរមជ្ឈិម ត្រូវគណៈមន្ទីរមជ្ឈិមសម្រេច
- តំបន់ឯករាជ្យ ត្រូវអចិន្ត្រៃយ៍សម្រេច

[៣១] សេចក្តីសំរេចមជ្ឈិម ចុះថ្ងៃទី៣០ មីនា ១៩៧៦ , ERN 00003136-00003142 (ខ្មែរ)។

- កងទ័ពមជ្ឈិម ត្រូវសេនាធិការសម្រេច ។

៥៤. ដូច្នេះ មនុស្ស៤ក្រុមនេះហើយដែលអាចចាត់ទុកថា គឺជាជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។

៥៥. ចំណែកឯ **ឌុច** គឺជាជនដែលស្ថិតក្នុងចំណោមអ្នកទទួលខុសត្រូវ **ទាប** ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម និង ការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ[៣២] ហើយដែលច្បាប់ អ.វ.ត.ក មិនតម្រូវឱ្យផ្តន្ទាទោសទេ ។

៥៦. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៃ អ.វ.ត.ក បានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធពង្រីកសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនអោយចេញផុតពីយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនពីមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ក្នុងការជំនុំជម្រះ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច**[៣៣] ។

៥៧. សាលាដំបូង អ.វ.ត.ក មិនបានពិនិត្យច្បាស់លាស់ទៅលើយុត្តាធិការបុគ្គលដូចមានចែងក្នុងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក[៣៤] ហើយធ្វើផ្ទុយនឹងទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិដូចការផ្តាប់អនុវត្តនៅ Nuremberg និង Tokyo ។ នៅ Nuremberg និង Tokyo អង្គជំនុំជម្រះមិនបានធ្វើការចោទប្រកាន់ ឬជំនុំជម្រះដល់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលជាទាហានសម្ព័ន្ធមិត្តនោះទេ[៣៥] ទោះបីជាគេបានដឹងឮជាទូទៅថា ក្រុមទាហានសម្ព័ន្ធមិត្តបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដូចគ្នានឹងពួកបក្សសម្ព័ន្ធយោធានៅអឺរ៉ុបនិងឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅអាស៊ីបូព៌ាយ៉ាងណាក៏-ដោយ ក៏ព្រោះតែយុត្តាធិការសាលាជម្រះក្តីបានដាក់កំហិតទៅលើសិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះត្រឹមតែលើពួកបក្សសម្ព័ន្ធយោធានៅអឺរ៉ុប និង ឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅអាស៊ីបូព៌ាតែប៉ុណ្ណោះហើយថាគ្មានអ្នកទទួល

---

[៣២] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, ទំព័រ៧ ERN 00314784 និងទំព័រ១៨ ERN 00314795 (ខ្មែរ) ។

[៣៣] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ១៩ ។

[៣៤] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ១៨ ។

[៣៥] មាត្រា៦ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតុលាការអន្តរជាតិ Nuremberg និង មាត្រា៥ នៃធម្មនុញ្ញសាលាជម្រះក្តីយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់អាស៊ីបូព៌ា (Tokyo) ។

ខុសត្រូវសាខាបក្សណាស៊ីថ្នាក់មូលដ្ឋានណាម្នាក់ត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះចោទប្រកាន់ ឬធ្វើការជំនុំជម្រះនោះទេ គឺមានតែមេដឹកនាំបក្សណាស៊ី និងអ្នកទទួលខុសត្រូវជាន់ខ្ពស់នៃបណ្តាពួកឧត្តមសេនីយ៍យោធារបស់បក្សសម្ព័ន្ធយោធានៅអឺរ៉ុបប៉ុណ្ណោះ ដែលរងការចោទប្រកាន់និងផ្តន្ទាទោស ។

៥៨. អង្គជំនុំជម្រះក៏មិនធ្លាប់ ឬ មិនអនុញ្ញាតអោយប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យពង្រីកអំណាច ដើម្បីពង្រីកនូវសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើការចោទប្រកាន់ទៅលើក្រុមទាហានសម្ព័ន្ធមិត្តដែលបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដូចគ្នានឹងពួកបក្សសម្ព័ន្ធយោធានៅអឺរ៉ុប និង ឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាមនៅអាស៊ីបូព៌ា បើទោះជាគេប្រមើលឃើញថាបទឧក្រិដ្ឋបង្កើតដោយពួកសម្ព័ន្ធមិត្តមានកំរិតធ្ងន់ធ្ងរដូចគ្នាឬ ធ្ងន់ជាងក៏ដោយ។ វាមានន័យថាអង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែគោរពតាមច្បាប់ដែលកំណត់នូវសិទ្ធិ និងអំណាចរបស់ខ្លួនដែលមានត្រឹមតែច្បាប់កំណត់តែប៉ុណ្ណោះ បើទោះបីជាអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាអ្នកផ្សេងទៀតបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរដូចតែគ្នាក៏ដោយ នោះគឺមានន័យថា **ច្បាប់គឺរឹងត្អឹង ប៉ុន្តែវាជាច្បាប់** Dura Lex, Sed Lex (Law is hard ,but is law) ។

៥៩. សាលាដំបូង អ.វ.ត.ក ប្រើប្រាស់ទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិដោយប្រមើលមើលសេចក្តីសម្រេចរបស់ ICTY និង ICTR ដែលកំហិតយុត្តាធិការទៅលើតែបទឧក្រិដ្ឋមិនដាក់កំហិតទៅលើឋានៈបុគ្គល[៣៦] ដូចនៅ Nuremberg, Tokyo និង ECCC ទេ។ ការប្រៀបធៀបបែបនេះ គឺជាកំហុសឆ្គងក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រភពច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលកើតពីទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិដោយហេតុថាប្រភពច្បាប់ដែលយកមកប្រើប្រាស់និងបុព្វហេតុកកើតបទល្មើសគឺមិនដូចគ្នាទាំងស្រុង ដែលអាចអោយគេយកមកបង្កើតបានជា ករណីគំរូបានទេ (មិនអាចក្លាយជាករណីយុត្តិសាស្ត្រ) ។

[៣៦] មាត្រា៦ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការអន្តរជាតិប្រទេស រ្វាន់ដា ១៩៩៤ (ICTR) និង មាត្រា៦ នៃលក្ខន្តិកៈតុលាការអន្តរជាតិប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ១៩៩៤ (ICTY)។

៦០. តាមពិតទៅ អ.វ.ត.ក មានច្បាប់កំណត់យុត្តាធិការគ្រប់គ្រាន់[៣៧] ដោយមិនចាំបាច់ទាមទារអោយអង្គជំនុំជម្រះព្យាយាមប្រើប្រភពច្បាប់ផ្សេងទៀតមកបង្គ្រប់ទេ ហើយបើមានតម្រូវការមែននោះត្រូវតែស្របគ្នាទាំងស្រុងទៅនឹងរាល់ឧបករណ៍ច្បាប់ដែលមានស្រាប់នៅអ.វ.ត.ក និងក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ដែលប្រើប្រាស់ដោយប្រទេសកម្ពុជានិងរាល់ឧបករណ៍ច្បាប់កម្ពុជាទាំងឡាយ តាមមាត្រា១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។

៦១. ការប្រើឧបករណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិនានាមកបង្គ្រប់អោយច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក លុះត្រាតែច្បាប់ប្រើប្រាស់នៅ អ.វ.ត.ក មានខ្វះចន្លោះយ៉ាងជាក់លាក់និងថាឧបករណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិដែល អ.វ.ត.ក យកមកប្រើបន្ថែមត្រូវតែស្របជាមួយនឹងប្រព័ន្ធច្បាប់ដែល អ.វ.ត.ក ស្ថិតនៅក្នុងដែនអធិបតេយ្យនៃរដ្ឋដែលប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធច្បាប់នោះ ព្រោះថា អ.វ.ត.ក មិនមែនជាសាលាជម្រះក្តីអន្តរជាតិឯករាជ្យដូចជា ICC នោះទេ តាមការចង្អុលបង្ហាញមាត្រា១២(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ ជាលទ្ធផល អ.វ.ត.ក ស្ថិតនៅក្នុងដែនអធិបតេយ្យនៃរដ្ឋប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law តាមព្រឹត្តហេតុ ហើយទទួលយកដែនយុត្តាធិការនៃរដ្ឋនោះផងដែរ ។ ការយកមកប្រើនូវប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អ.វ.ត.ក [៣៨] គឺជាការបំផ្លាញចោលទាំងអស់ នៃបទដ្ឋានច្បាប់សំខាន់ៗនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law ដែលកំពុងប្រើប្រាស់ដោយរដ្ឋដែល អ.វ.ត.ក ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការនេះ និងទាំងបទដ្ឋានច្បាប់ដែលបង្កើតឡើងដោយ អ.ស.ប និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលទទួលយកយុត្តាធិការច្បាប់នេះ ។ សរុបសេចក្តីទៅ អ.វ.ត.ក ប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law យ៉ាងពេញលេញដោយឥតប្រកែកបានឡើយ ហេតុនេះគោលការណ៍ដែលថា **គ្មានច្បាប់គឺគ្មានបទល្មើស** ត្រូវតែគោរពតាម (Nullum Crimen Sine Lege)។ តាមន័យនេះ អង្គជំនុំជម្រះធ្វើផ្ទុយទៅនឹងវិធាន២នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ។

---

[៣៧] មាត្រា១នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង មាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក ។

[៣៨] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ៤៥ ។

៦២. ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យពង្រីកអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៅសាលាដំបូង អ.វ.ត.ក បានប្រឆាំងទៅនឹងមាត្រា៥១(ថ្មី) ជំពូក៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាដែលកំណត់ថាអំណាចទាំងបីត្រូវចែកអោយដាច់ពីគ្នា ហើយអង្គជំនុំជម្រះមិនមានសិទ្ធិបង្កើត និង បកស្រាយច្បាប់នេះទេ ។ សិទ្ធិក្នុងការបង្កើតច្បាប់គឺមានតែស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិតែមួយគត់ ហើយរាល់ការបកស្រាយច្បាប់ គឺជាភារៈកិច្ចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។ ហេតុនេះ ការបកស្រាយថាមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដោយអង្គជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក ថាមិនច្បាស់លាស់[៣៩] ហើយអង្គជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិក្នុងការបកស្រាយ និង បង្កើតបញ្ញត្តិបន្ថែមដោយប្រើប្រាស់ទំនៀមទំលាប់អន្តរជាតិដែលកើតចេញពីសាលាជម្រះក្ដី ICTY, ICTR[៤០] គឺមិនត្រឹមត្រូវទេ វាបានប្រឆាំងទៅនឹងគោលការណ៍ជាសកលនៃច្បាប់ដែលកំណត់ថា **គ្មានច្បាប់ គឺគ្មានបទឧក្រិដ្ឋ** (Nullum Crimen Sine Lege) តាមប្រព័ន្ធច្បាប់ Civil Law។

៦៣. ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យពង្រីកអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៅសាលាដំបូង អ.វ.ត.ក នាំអោយអន្តរាយដល់រាល់គោលជំហរម៉ឺងម៉ាត់នៃការបង្កើតសាលាជម្រះក្ដី អ.វ.ត.ក តាមមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អ.ស.ប និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយវានឹងក្លាយជាគំរូនៃកំហុសឆ្គងធ្ងន់ធ្ងរនៅក្នុងប្រព័ន្ធសាលាជម្រះក្ដីទូទៅនៅកម្ពុជា និងអន្តរជាតិ សំរាប់បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត ហើយបំពានទៅនឹងគោលការណ៍ Pacta Sunt Servanda[៤១] ដែលទទួលស្គាល់ដោយមាត្រា២៦ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនស្តីពីច្បាប់សន្ធិសញ្ញា។

៦៤. នៅ Tokyo ក៏ដូចជានៅ Nuremberg ដែរ សាលាជម្រះក្ដីអន្តរជាតិទាំងពីរនេះបានហាមឃាត់ និងដាក់កំហិតយ៉ាងតឹងរឹងនិងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពដោយមិនអនុញ្ញាតអោយអង្គជំនុំជម្រះប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យ

---

[៣៩] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ១៩ ។

[៤០] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ២២ ។

[៤១] មាត្រា១នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្ដីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

ពង្រីកអំណាចរបស់ខ្លួនបានជាដាច់ខាត[៤២] ។ ជាលទ្ធផលគ្មានកងទ័ពសម្ព័ន្ធមិត្តណាម្នាក់នៅអឺរ៉ុប ត្រូវបានទទួលរងការចោទប្រកាន់ នៅចំពោះមុខសាលាជម្រះក្តី Nuremberg នោះទេ ទោះបីជាទាហានសម្ព័ន្ធមិត្តទាំងនោះបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមដូចទាហានអាល្លឺម៉ង់ដែរក៏ដោយ ហើយនៅ Tokyo ក៏ដូចគ្នាដែរ គ្មានកងទ័ពអាមេរិកណាម្នាក់ត្រូវទទួលរងការចោទប្រកាន់ ឬជំនុំជម្រះ ពីបទឧក្រិដ្ឋសង្គ្រាមនៅអាស៊ីបូព៌ាទេ ទោះបីជាមានការទំលាក់គ្រាប់បែកជាអាវុធប្រល័យលោក ហើយល្មើសទៅនឹងច្បាប់សង្គ្រាមក៏ដោយ ។

៦៥. យុត្តាធិការនិងបទឧក្រិដ្ឋនៅ ICTY និង ICTR មិនដូចគ្នានឹងយុត្តាធិការនិងបទឧក្រិដ្ឋនៅ អ.វ.ត.ក ទេ ត្បិតយុត្តាធិការនៅ ICTY និង ICTR គ្របដណ្តប់ទាំងស្រុងលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ និង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ហើយមិនដាក់កំហិតលើយុត្តាធិការអំពីឋានៈបុគ្គលនោះទេ ព្រោះបទឧក្រិដ្ឋនៅទីនោះ គឺកើតចេញពីការរើសអើងជាតិសាសន៍ សាសនា និង ចលនាបំបែករដ្ឋ ហេតុនេះច្បាប់បង្កើត ICTY និង ICTR មិនមានដាក់កំហិតទៅលើឋានៈបុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តផ្ទាល់ណាម្នាក់ទេ ។ តែនៅ អ.វ.ត.ក បានដាក់កំហិតទៅលើឋានៈបុគ្គលយ៉ាងច្បាស់[៤៣] ហើយបទឧក្រិដ្ឋកើតឡើងគឺដោយមូលហេតុនយោបាយសុទ្ធសាធ ដែលជាដើមហេតុធ្វើឲ្យច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ដាក់កំហិតទៅលើក្រុមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម គឺសំដៅទៅលើក្រុមបុគ្គលទាំងឡាយណាដែលមានសិទ្ធិសំរេចចិត្តនយោបាយផ្ទាល់ខ្លួន ដែលបង្កើតបានជាគោលនយោបាយបង្កើតបានជាបទឧក្រិដ្ឋ និងដាក់អោយដំណើរការនូវបទឧក្រិដ្ឋកម្មបានសំរេចផល ហើយមិនគ្របដណ្តប់ទៅលើក្រុមជនអនុវត្តតាមបទបញ្ជាប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនោះទេ និងមិនមានសិទ្ធិធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តផ្ទាល់ខ្លួនបាននោះទេ ។ ហេតុនេះការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិដែលបានមកពីទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិផ្ទុយពីច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក បន្ថែមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង[៤៤] ក្នុងខណៈដែលច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.កមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់យ៉ាងនេះ គឺជាការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យពង្រីកសិទ្ធិអំណាចរបស់អង្គជំនុំ-ជម្រះចេញក្រៅយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនតែប៉ុណ្ណោះ ដោយមូលហេតុថាអង្គជំនុំជម្រះទាំងមូលផ្តោតអារម្មណ៍

---

[៤២] មាត្រា៦ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈតុលាការអន្តរជាតិ Nuremberg និង មាត្រា៥ នៃធម្មនុញ្ញសាលាជម្រះក្តីយោធាអន្តរជាតិសម្រាប់អាស៊ីបូព៌ា (Tokyo) ។

[៤៣] មាត្រា១ និង មាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក ។

[៤៤] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ៣០ និង ៣១ ។

តែទៅលើយុត្តាធិការបទល្មើស និងថាអង្គជំនុំជម្រះទាំងមូលបានធ្វើអោយស្កុតចិត្តដោយសារទំហំភាពដ៏ធំនៃបទឧក្រិដ្ឋនិងភាពកាចសាហាវព្រៃផ្សៃរបស់វាជាបច្ច័យសំខាន់ ធ្វើអោយចៅក្រមធ្វើការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធស្វ័យពង្រីកអំណាចរបស់ខ្លួនក្នុងការចាប់យកជនជាប់ចោទដាក់ក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនអោយខានតែបាន វាជាការរំលោភទៅនឹងមាត្រា១៤(១)នៃកតិការសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ និងមាត្រា១៣(១)នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិនិងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលចែងថា ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការវិនិច្ឆ័យត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ (Due Process) ។

II. ឧឡារិករណ៍ទី២: ការភាន់ច្រឡំចំពោះការផ្តន្ទាទោស

១. ការភាន់ច្រឡំរបស់អ.ជ.ស.ដ ក្នុងការសំរេចសេចក្តីដោយមិនបានពិនិត្យមើលវិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អ.វ.ត.ក

៦៦. អង្គជំនុំជម្រះបានខកខានមិនបានពិនិត្យមើលវិធាន៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ដោយច្រានចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទដោយផ្អែកតែទៅលើវិធាន៨៩តែប៉ុណ្ណោះ។ ការច្រានចោលនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ ដែលពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងទាំងស្រុង[៤៥] ដែលបានដាក់ដោយក្រុមព្រះរាជអាជ្ញានៅអង្គជំនុំជម្រះ ហើយទាញចេញពីវិធាន៨៩ទាំងស្រុង គឺបំពានទៅលើវិធាន៨៧ដែលនាំអោយភស្តុតាងដោះបន្ទុកមិនត្រូវបានគេយកមកពិនិត្យទាំងស្រុង ក្នុងការធ្វើអោយប្រាកដថា អ.វ.ត.ក ពិតជាគ្មានយុត្តាធិការលើបុគ្គលជនជាប់ចោទមែនដែរឬទេ តាមការសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ។

៦៧. ការខកខានមិនពិនិត្យមើលវិធាន៨៧ របស់អ.ជ.ស.ដ តាមសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ គឺជាចេតនាទទួលស្គាល់តាមព្រឹត្តន័យដោយ អ.ជ.ស.ដ ថាជនជាប់ចោទពិតជាមិនមានភស្តុតាងចងភ្ជាប់ទៅនឹងមាត្រា១នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក៏ដូចជាមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.កនោះទេ ។ ដោយហេតុនេះហើយបានជាអង្គជំនុំ

---

[៤៥] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, ERN 00314778-00314842។

00626059

F114

ជម្រះសាលាដំបូង នៃ អ.វ.ត.ក បានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីផ្តើមនៃសាលក្រមរបស់ខ្លួនថ្កោលទោសកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាថារំលោភលើគោលការណ៍ជាសកលនៃច្បាប់[៨៦] គឺ **Jus Cogens** និង គោលការណ៍ដែលថា**គ្មានបទឧក្រិដ្ឋណាដែលឥតច្បាប់ចែង** ដែលត្រូវគេស្រង់ចេញពីប្រភពនៃប្រព័ន្ធច្បាប់ Common Law ដើម្បីបកស្រាយប្រឆាំងទៅនឹងមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលដាក់កំហិតទៅលើសិទ្ធិ និងអំណាចរបស់អង្គជំនុំជម្រះត្រឹមតែទៅលើក្រុមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងក្រុមជនទាំងឡាយណាដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ។

៦៨. ការខកខានមិនបានពិនិត្យមើលលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទគឺជាការខកខានមិនបានពិនិត្យមើលភស្តុតាងដោះបន្ទុកដែលជាដើមហេតុនាំអោយមានវិមតិសង្ស័យ។ គឺផ្ទុយទៅនឹង វិធាន៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចដោយពឹងផ្អែកលើភស្តុតាងច្បាស់លាស់ និងគ្មានវិមតិសង្ស័យ។ តាមមាត្រា៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា **រាល់វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ**។

៦៩. ការសម្រេចផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទ គឺពឹងផ្អែកតែទៅលើភស្តុតាងដាក់បន្ទុកលើបទល្មើស ហើយខកខានមិនបានពិនិត្យមើលលើភស្តុតាងដោះបន្ទុកលើយុត្តាធិការបុគ្គលទាំងស្រុង[៨៧] ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារជនជាប់ចោទ ជាលទ្ធផលអង្គជំនុំជម្រះប្រើប្រាស់សច្ចធារណ៍ហួសហេតុ ដោយពោលថាយល់ស្របតាមព្រះរាជអាជ្ញា ហើយមិនបានលើកសំអាងហេតុណាមួយមកធ្វើជាអំណះអំណាងគួរអោយជឿបានដោយគ្មានវិមតិសង្ស័យលើរាល់ភស្តុតាងដែលខ្លួនបានប្រើប្រាស់ធ្វើជាសំអាងហេតុក្នុងការកំណត់អំពីយុត្តាធិការ-របស់ខ្លួនលើជនជាប់ចោទ ។

៧០. ការខកខានមិនបានពិនិត្យមើលវិធាន៨៧(១) ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នាំអោយអង្គជំនុំជម្រះបំពានលើមាត្រា២៩០(៦) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលចែងថា ប្រសិនបើតុលាការ

---

[៨៦] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ៣០ និង ៣១ ។

[៨៧] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ១៧ និង ១៨ ។

ដែលទទួលពាក្យបណ្តឹងយល់ឃើញថាពុំមានសមត្ថកិច្ចតាមដែនដី តុលាការនេះប្រកាសថាពុំមានសមត្ថកិច្ចដោយសាលក្រម ។ មាត្រា២៨០(៦) នេះក៏អាចត្រូវបានគេមើលឃើញវាដូចគ្នាផងដែរ ដែលសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក អាចយកមកប្រើបានបើសិនជាខ្លួនបានពិនិត្យមើលភស្តុតាងតាមសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ ហើយយល់ស្របថាពិតជាគ្មានយុត្តាធិការលើបុគ្គលជនជាប់ចោទប្រាកដមែននោះ។ ការលើកយកវិធាន៨៩នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក មកទាត់ចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ វាបង្ហាញអោយឃើញថាអង្គជំនុំជម្រះក៏យល់ឃើញស្របដូចការលើកឡើងរបស់មេធាវីការពារជនចាប់ចោទ ថាជនជាប់ចោទមិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ តែគ្រាន់តែការលើកឡើងរបស់មេធាវីយឺតពេលតែប៉ុណ្ណោះ ហេតុនេះសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែប្រកាសថាពុំមានសមត្ថកិច្ចដោយសាលក្រមដូចមាត្រា ២៨០(៦) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលមានស្រាប់ ។ ហេតុនេះការលើកឡើងដោយ មេធាវីការពារជនជាប់ចោទនៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៃ អ.វ.ត.ក ថា ជនជាប់មិនស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក មិនអាចត្រូវបានច្រានចោលដោយសំអាងថាលើកឡើងយឺតពេលនោះទេ ព្រោះសេចក្តីសំអាងទាំងអស់ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារជនជាប់ចោទ គឺទាញចេញពីវិធាន ៨៧(១) ទាំងស្រុង ហើយអង្គជំនុំជម្រះក៏នៅតែអាចប្រើមាត្រា២៨០(៦) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាដែលមានតម្លៃប្រហែលគ្នាមកប្រើក្នុងការប្រកាសថា ពុំមានសមត្ថកិច្ចដោយសាលក្រមបានដែរ ស្របតាមមាត្រា១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។

៧១. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក ខកខានមិនបានពិនិត្យមើលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារជនជាប់ចោទ គឺបានបំពានវិធាន ៩២ និង វិធាន ៩៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ទាំងស្រុង ហើយប្រើប្រាស់វិធាន ៨៩ ដោយខុសពេលវេលា និងខុសឆ្គងនីតិវិធី ។ វាមានភស្តុតាងដោះបន្ទុកសំខាន់ៗទាក់ទងទៅនឹងឋានៈបុគ្គលរបស់ជនជាប់ចោទដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយជនជាប់ចោទផង[៤៨] និងទាំងភស្តុតាងដាក់ដោយក្រុមព្រះរាជអាជ្ញាផង[៤៩] ដែលស្របទៅតាមមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងមាត្រា១ និង មាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ។ ប៉ុន្តែជាអកុសលវាមិន

[៤៨] កំណត់ហេតុសួរចម្លើយ ឌុច ពី E3/23 ដល់ E3/41 សំណុំរឿងលេខ០០១ ។

[៤៩] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson ។

ត្រូវបានលើកមកពិនិត្យដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក នេះគឺជាកំហុសឆ្គងដ៏ធំមួយ ។ នៅតុលាការកំពូលប្រទេសកាណាដា ធ្លាប់បានលើកឡើងពីកំហុសឆ្គងនៃការមិនពិនិត្យមើលភស្តុតាងលើលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការពេលជំនុំជម្រះរបស់សាលាដំបូងប្រទេសកាណាដាផងដែរ ដែលផ្តោតខ្លាំងពេកតែទៅលើយុត្តាធិការបទល្មើស[៥០] ។ តុលាការកំពូលប្រទេសកាណាដា បានលើកឡើងថាលក្ខខណ្ឌយុត្តាធិការមិនចាំបាច់បង្ហាញថាហួសពីវិមតិសង្ស័យទេ ។ ប៉ុន្តែចៅក្រមជំនុំជម្រះត្រូវតែពិចារណាពីភស្តុតាងដើម្បីបំពេញតាមយុត្តាធិការ ហើយចៅក្រមជំនុំជម្រះមិនគ្រាន់តែផ្អែកតែទៅលើការវាយតម្លៃរបស់ខ្លួនចំពោះលក្ខខណ្ឌទាំងនេះ តែទៅលើបទចោទ ដែលគេបានធ្វើឡើងនោះឡើយ ។ ដោយសារតែអង្គហេតុមួយចំនួនដែលចាំបាច់ក្នុងការបង្កើតយុត្តាធិការមិនដូចគ្នា នឹងអង្គហេតុដែលចាំបាច់សម្រាប់គណៈវិនិច្ឆ័យ សម្រាប់ការសម្រេចរបស់គណៈវិនិច្ឆ័យលើបទល្មើសដែលកំពុងកើតឡើងនោះ រាល់សេចក្តីសម្រេចមិនអាចធ្វើឡើងដោយគណៈវិនិច្ឆ័យបានទេ។ ដូចដែលចៅក្រមជំនុំជម្រះពិនិត្យមើលភស្តុតាងទាក់ទងទៅនឹងបញ្ហាយុត្តាធិការដែរនោះ ជាទូទៅវានឹងមានប្រសិទ្ធិភាពជាង ប្រសិនបើឲ្យចៅក្រមជំនុំជម្រះគិតពិចារណាពីបញ្ហាយុត្តាធិការស្របគ្នានឹងពេលដែលគណៈវិនិច្ឆ័យពិនិត្យមើលភស្តុតាងដែលទាក់ទងនឹងបទល្មើសដែរ ។ ទាំងអស់នេះជាការបង្ហាញអោយឃើញថា ភស្តុតាងដែលចង្អុលបង្ហាញយុត្តាធិការរបស់សាលាជម្រះក្តីនៅតែមានសារប្រយោជន៍ និងត្រូវបានគេលើកយកមកបង្ហាញនិងទាញជាអំណះអំណាងបានគ្រប់ពេលវេលា ដោយពឹងផ្អែកទៅលើសក្ខីកម្មផ្តល់ដោយអ្នកជំនាញការ ឬសាក្សីដ៏មានសក្តានុពលនានា ។ ការទាត់ចោលភស្តុតាងចង្អុលបង្ហាញពីបញ្ហាយុត្តាធិការសាលាជម្រះក្តី ដោយការលើកឡើងថាមិនបានលើកឡើងទាន់ពេលវេលាមិនអាចទទួលយកបានតាមបណ្តាប្រព័ន្ធតុលាការនៅអរិយប្រទេសមួយចំនួន ។

ក. ភស្តុតាងដោះបន្ទុកដែលមិនទាន់បានបង្ហាញដោយអង្គជំនុំជម្រះ

៧២. របាយការណ៍ដែលផ្តល់ដោយអ្នកជំនាញ Craig C. Etcheson អ្នកស៊ើបអង្កេតនៅការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា[៥១]។

---

[៥០] រឿងក្តីនៅតុលាការកំពូលប្រទេស កាណាដា R v Finta, [1994] 1.S.C.R.701 Her Majesty the queen V Imire Finta ត្រូវបានចោទប្រកាន់ក្នុងបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិក្នុងអំឡុងពេល Nazi គ្រប់គ្រងអឺរ៉ុបក្នុងសម័យសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ Case Nos. 23023,23097. 1993, June, 2,3; 1994, March 24 ។

[៥១] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, ERN 00314778 ។

F14

(១) អំពីបញ្ហាបុគ្គល និងបញ្ហានៃការចាត់តាំង

៧៣. ការកំណត់អំពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវបទឧក្រិដ្ឋខ្ពស់បំផុតរបស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនិងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

៧៤. មន្ទីរធំបំផុតសំរាប់ប្រតិបត្តិថ្នាក់មជ្ឈិមគឺប្រើលេខសំគាល់ ៨៧០ ហើយមន្ទីរនេះបែងចែកជាក្រុម ដែលមានកំណត់អក្សរ "ក" សំរាប់សំគាល់ ហើយមន្ទីរដែលមានកំណត់អក្សរ "ក" សំគាល់គឺស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់មន្ទីរមួយទៀត ហៅថាមន្ទីរ ស-៧១ ។ មន្ទីរសំខាន់ដែលកំណត់ដោយអក្សរ "ក" មាន ៖ ក១ ក២ ក៣ ក៤ ក៥..................ក២០ [៥២] ។

៧៥. ការកំណត់ពីរចនាសម្ព័ន្ធគណៈអចិន្ត្រៃយ៍បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងបានបង្ហាញច្បាស់ពីការត្រួតត្រាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ទាំងអស់ក្នុងតំណែងបក្ស រដ្ឋាភិបាល និងយោធា [៥៣] ។

៧៦. គណៈអចិន្ត្រៃយ៍មានទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ជាមួយបុគ្គលិកពីតាមតំបន់ ស្រុក និងថ្នាក់សាខាផងដែរ [៥៤] ។

៧៧. សេចក្តីសំរេចរបស់មជ្ឈិមអំពីបញ្ហាផ្សេងៗមួយចំនួន ។ សិទ្ធិសំរេចកំទេចក្នុងជួរ និង ក្រៅជួរ [៥៥] ។

---

[៥២] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១៤, ERN 00314781-00314783 ។

[៥៣] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១៥, ១៦, ១៧ និង ១៨, ERN 00314783-00314784 ។

[៥៤] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ២១ , ERN 00314786 ។

[៥៥] សេចក្តីសំរេចរបស់មជ្ឈិម, ERN 00003136 -00003142 ។

P114

(២) អំពីសន្តិសុខ

៧៨. គណៈអចិន្ត្រៃយ៍ដើរតួម្តងទៀត ក្នុងនាមគណៈមជ្ឈិមមានអំណាចអនុញ្ញាតអោយអង្គការថ្នាក់ក្រោមជាឧបករណ៍របស់បក្សអនុវត្តទោសប្រហារជីវិតដូចក្នុងសេចក្តីសម្រេចថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ [៥៦] ។ គណៈភូមិភាគមានអំណាច "គ្រប់គ្រងវិន័យក្នុងក្របខណ្ឌភូមិភាគ" ។ គណៈអចិន្ត្រៃយ៍ភូមិភាគ ជាអ្នកធ្វើសេចក្តីសំរេចគឺ ក្នុងន័យនេះគណៈភូមិភាគជាអ្នកសំរេចកំទេចនរណាក៏បាន [៥៧]។

(៣) ទំនាក់ទំនងភូមិភាគ

៧៩. គណៈភូមិភាគបានទំនាក់ទំនងជាទៀងទាត់ជាមួយតំបន់ ស្រុក និងឃុំទាំងឡាយជាមួយមជ្ឈិម [៥៨]។

(៤) គណៈយោធាមជ្ឈិមបក្ស [៥៩]

៨០. ប៉ុល ពត ប្រធាន

នួន ជា អនុប្រធានទទួលបន្ទុកបញ្ជានយោបាយ

អ៊ុង ជឿន (តាម៉ុក) អនុប្រធានទទួលបន្ទុកកិច្ចការយោធា

វ៉ាន់ សមាជិកគណៈយោធាមជ្ឈិម

ខៀវ សមាជិកគណៈយោធាមជ្ឈិម ... ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាសេនាធិការ

---

[៥៦] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ២៤, ERN 00314787 ។

[៥៧] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ៤៦, ERN 00314797 ។

[៥៨] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ៥៥, ERN 00314800 ។

[៥៩] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ៩៩, ERN 00314817- 00314818 ។

(៥) គណៈយោធាមជ្ឈិមបក្ស [៦០]

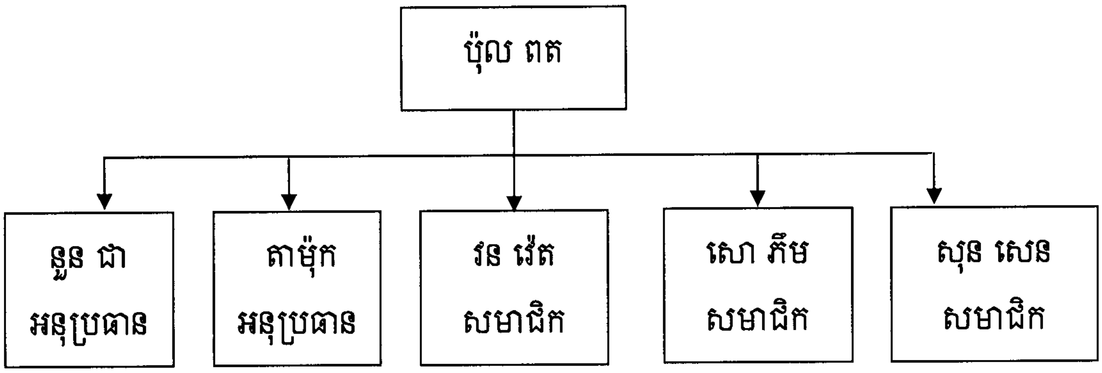

(៦) អគ្គសេនាធិការ [៦១]

៨១. អគ្គសេនាធិការកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ **សុន សេន** ហៅ **ខៀវ** ហៅ **បង៨៩** អនុវត្តមុខងារប្រកបដោយស្តង់ដារនៃមន្ទីរយោធារួមមាន ប្រតិបត្តិការ ស៊ើបការសំងាត់ និងភស្តុភា ។ អ្នកដែលជាមេដឹកនាំចំណុះអោយអគ្គសេនាធិការពី៣១១នាក់ ដល់៣២៦នាក់ ។

[៦០] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១០០, ERN 00314818 ។

[៦១] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១០៨, ERN 00314821 ។

F14

(៧) អគ្គសេនាធិការកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា [៦២]

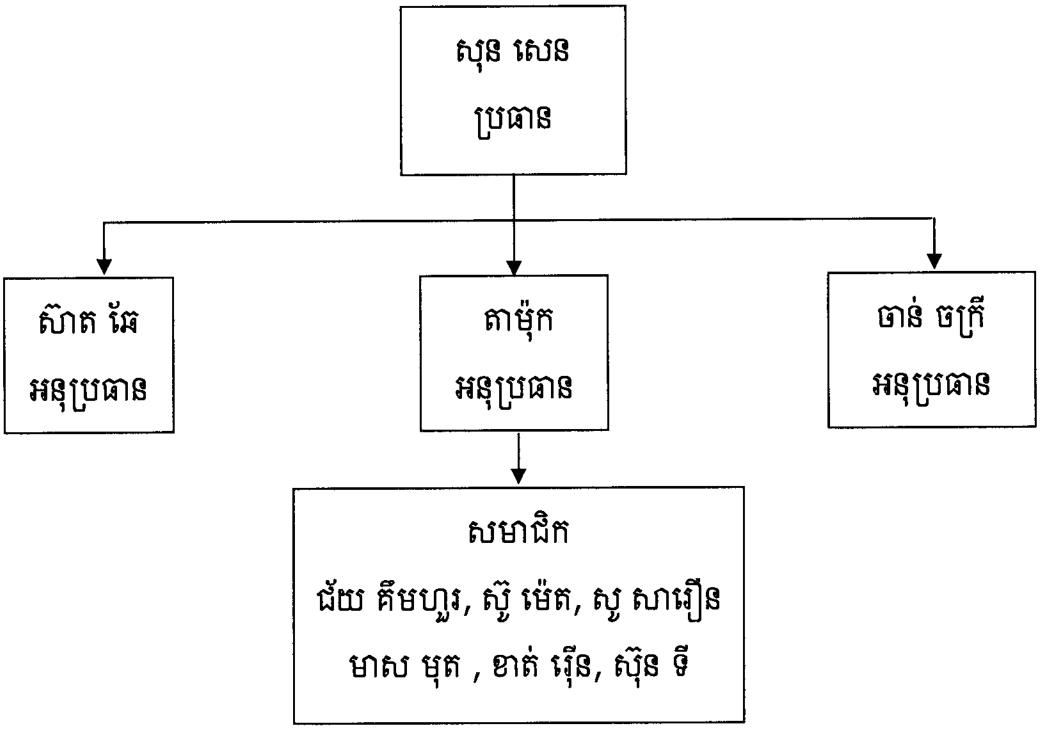

៨២. កងទ័ពបដិវត្តត្រូវបែងចែកជា ៩កងពលធំ មាន (កងពលធំលេខ៧០៣ ៣១០ ៤៥០ ១៧០ ២៩០ ៥០២ ៨០១ ៩២០ និង១៦៤) និងកងវរសេនាធំឯករាជ្យចំនួន៣ គឺ (កងវរសេនាធំលេខ ១៥២ ៤៨៨ និង៣៧៧) និងមន្ទីរមួយចំនួនទៀតគឺ (មន្ទីរស-២១ ម-៦៣ និង ម-៦២) [៦៣]។

---

[៦២] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១០៩ , ERN 00314821-00314822 ។

[៦៣] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១១៥, ERN 00314824 ។

F14

(៨) កងពលធំ និងវរសេនាធំឯករាជ្យនៃកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា [៦៤]

គណៈយោធាមជ្ឈិម

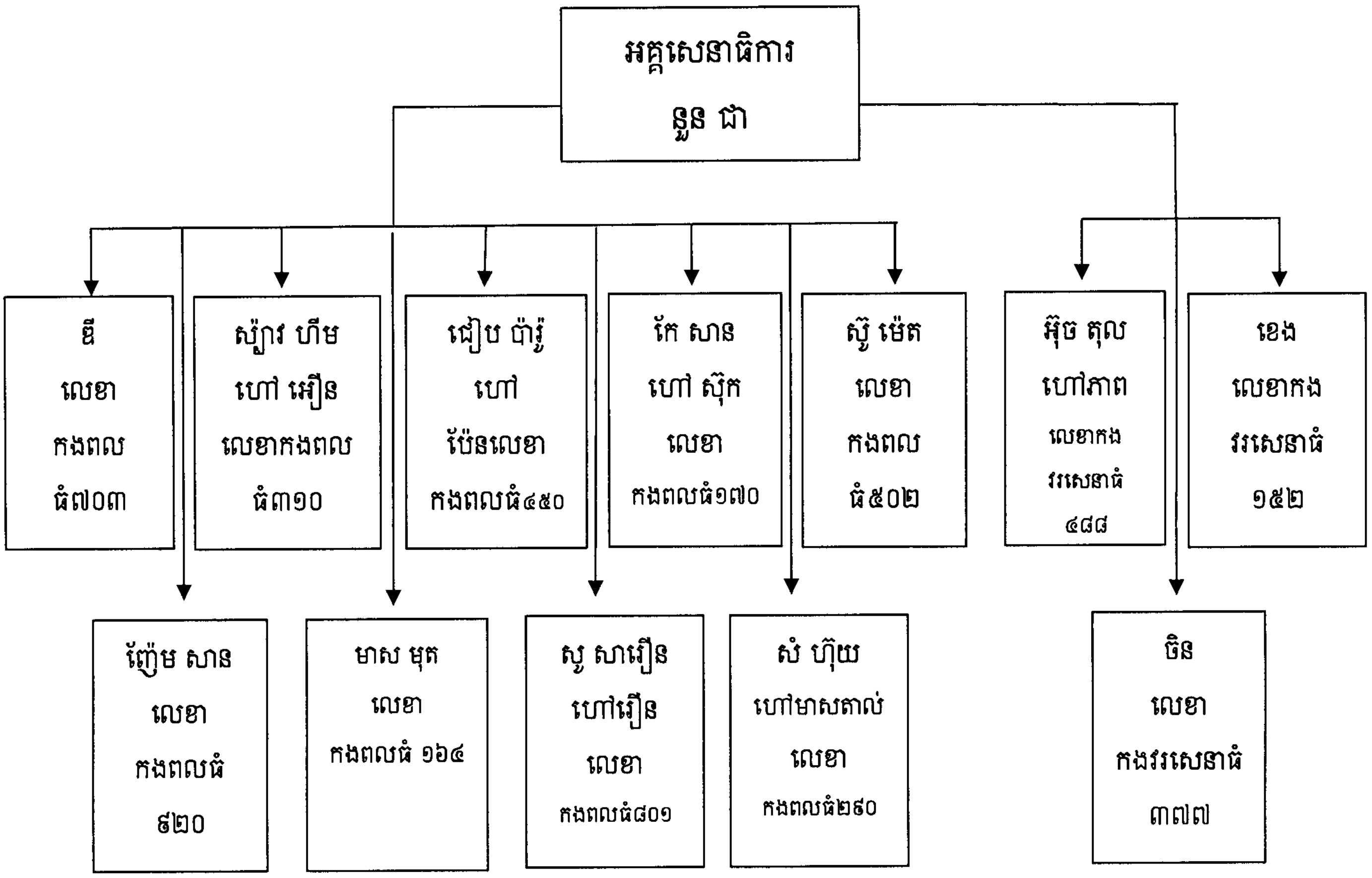

៨៣. ថ្នាក់ដឹកនាំបក្សបានបញ្ជាក់ថា "តួនាទីស្នូលរបស់កងទ័ពបដិវត្តគឺការពារប្រទេស និងសន្តិសុខផ្ទៃក្នុងប្រទេស" ។ មន្ទីរ ស-២១ ជាអង្គភាពដំបូងពាក់ព័ន្ធនឹងប្រតិបត្តិការសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង ហើយមានបញ្ជីឈ្មោះជាផ្នែកមួយនៃកងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា ។ អ្នកដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានកត់សំគាល់ថាមានបក្សប៉ុណ្ណោះទើបដឹកនាំកងទ័ពបាន គ្មានអង្គភាពផ្សេង ឬបុគ្គលរូបណាអាចដឹកនាំបានឡើយ [៦៥]។

---

៦៤ E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១១៦, ERN 00314824-00314825 ។

៦៥ E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១១៧ , ERN 00314825 ។

៨៤. មេបញ្ជាការកងពលលេខ៥០២ ឈ្មោះ ស៊ូ ម៉េត បានប្រកាសពីការចាប់ខ្លួនសមាសភាពខ្លាំងបញ្ជូនមក ស-២១ ។ ស៊ូ ម៉េត ជាអ្នកធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្តបញ្ជូនមនុស្សមក ស-២១ ឬសម្លាប់ចោល [៦៦] ។ ស៊ូ ម៉េត បញ្ជាអោយកងពលធំលេខ ៥០២ មានសិទ្ធិបោសសំអាតខ្មាំងក្នុងអង្គភាពរបស់អង្គការ គាត់បញ្ជាអោយចាប់ខ្លួន និងបញ្ជូនមក ស-២១ [៦៧]។

(៩) ក្រសួងនានា [៦៨]

១-សមមិត្តលេខា: ទទួលខុសត្រូវលើយោធា និងសេដ្ឋកិច្ច

២-សមមិត្តលេខារង: កិច្ចការបក្ស សកម្មភាពសង្គម វប្បធម៌ ឃោសនា និងអប់រំ ។

៣-សមមិត្ត វ៉ាន់: កិច្ចការបរទេស ទាំងបក្សទាំងរដ្ឋ

៤-សមមិត្ត ហែម: ទទួលខុសត្រូវចំពោះរណៈសិរ្ស និងរដ្ឋាភិបាល និងពាណិជ្ជកម្មសំរាប់គណនេយ្យ និងតម្លៃ ។

៥-សមមិត្ត ឌុច: ពាណិជ្ជកម្មក្នុងស្រុក និងអន្តរជាតិ ។

៦-សមមិត្ត ខៀវ: ទទួលខុសត្រូវអគ្គសេនាធិការ និងសន្តិសុខ

៧-សមមិត្ត វន: ឧស្សាហកម្ម ផ្លូវដែក និង ជលផល

៨-សមមិត្ត ឌឿន: ប្រធានមន្ទីរនយោបាយ ៨៧០

៩-សមមិត្ត ភា: ទទួលខុសត្រូវចំពោះវប្បធម៌ សកម្មភាពសង្គម និងកិច្ចការបរទេស ។

១០-សមមិត្ត អាត: ឃោសនា និងអប់រំ ទាំងផ្ទៃក្នុងនិងខាងក្រៅ ។

១១-សមមិត្ត ជ័យ: កសិកម្ម

១២-សមមិត្ត យ៉ែម: មន្ទីរ ៨៧០

១៣-សម ប៉ង់: មន្ទីររដ្ឋាភិបាល ។

---

[៦៦] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១២២ , ERN 00314827 ។

[៦៧] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១២៣ , ERN 00314827 ។

[៦៨] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១២៩ , ERN 00314831 ។

៨៥. សរុបសេចក្តីទៅ ស-២១ មាន **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ**ឌុច** ជាប្រធានគ្រប់គ្រងផ្នែកសន្តិបាល និងកិច្ចការនយោបាយ ។ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** មានភារកិច្ចទទួលបញ្ជាពីអគ្គសេនាធិការកងទ័ពបដិវត្ត ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយបទបញ្ជាទៅថ្នាក់ក្រោម និងធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍អោយថ្នាក់លើវិញ ជាតួនាទីកងទ័ពទាបជាងគេក្នុងចំណោមកម្មាភិបាលកងទ័ពបដិវត្តនៅក្នុងក្រសួងការពារជាតិ និងស្ថិតនៅក្រោមអគ្គសេនាធិការ និងសេនាធិការកងទ័ព ។

៨៦. ឯខាងផ្នែករដ្ឋបាល ស-២១ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោម ស-៧១ ដែលមាន ប៉ង់ ជាប្រធាន ហើយមន្ទីរ ស-៧១ នេះគ្រប់គ្រងក្រសួងទាំងអស់ ព្រោះថានៅជាមួយមន្ទីរ ក១ ដែលជាកន្លែងធ្វើការរបស់មជ្ឈិមបក្សផង និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីផង ។ ប្រធានស-២១ គ្មានសិទ្ធិធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្តផ្ទាល់ខ្លួនទេ ។ ចំពោះឋានានុក្រមក្នុងជួរបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគឺឋានៈលេខាមន្ទីរ ស-២១ ស្មើនឹងឋានៈលេខាកងវរសេនាធំ តែប៉ុណ្ណោះ គឺជាឋានៈសាខាបក្សទាបជាងគេបង្អស់ នៅក្នុងសាខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

ខ. ប្រភពភស្តុតាងបន្ថែម

(១) ប្រភពបានមកពី DC-Cam

- តាមសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ DC-Cam ដាក់ជូនគណៈកម្មការជំនាញរបស់ UN

  ១- **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** គឺជាប្រធានសន្តិបាលនៃ ស-២១ ហើយអ្នកទទួលខុសត្រូវជាន់ខ្ពស់គឺ សុន សេន និង ប៉ុល ពត ។

(២) ប្រភពបានមកពីអ្នកជំនាញ Craig C. Etcheson

- តាមសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់អ្នកជំនាញការអោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាគឺលោក Craig C. Etcheson បង្ហាញថាស-២១ ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងការពារជាតិរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យយ៉ាងពិតប្រាកដ [៦៩] ។

១-ក្រោមបញ្ជាផ្ទាល់របស់អគ្គសេនាធិការដែលមាន សុន សេន ជាប្រធានក្រោមក្រសួងការពារជាតិ ដែលមាន សុន សេន ជារដ្ឋមន្ត្រី ។

២-ក្រោមបញ្ជានាយករដ្ឋមន្ត្រីដែលមាន ប៉ុល ពត ជានាយករដ្ឋមន្ត្រី មានក្រុមជំនួយការសេនាធិការ ជាអ្នកទទួលអនុវត្តបទបញ្ជាគឺមាន ប៉ង់, លឹន ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ ហៅថា ស-៧១ ។

៣-ក្រោមបញ្ជារបស់ នួន ជា ជាអគ្គត្រួតពិនិត្យរបស់ ប៉ុល ពត និងជាសមាជិកគណៈយោធាមជ្ឈិម ។

៤-ក្រោមកិច្ចការពារសន្តិសុខពីកងពល ៧០៣ ។

(៣) ប្រភពបានមកពីសេចក្ដីសារភាពរបស់ជនជាប់ចោទ

- សេចក្ដីសារភាពរបស់ **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** អំពីភារៈកិច្ចនៅ ស-២១

១-ត្រួតពិនិត្យកិច្ចការរដ្ឋបាល

២-ត្រួតពិនិត្យមើលចំលើយសារភាព សង្ខេបរាយការទៅ **សុន សេន** , **នួន ជា**

៣-ទទួលបញ្ជាថ្នាក់លើមកផ្សព្វផ្សាយ និងធ្វើសេចក្ដីរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើវិញ

៤-សិទ្ធិសំរេចគឺជាសិទ្ធិប្រទានរបស់ **សុន សេន** ឬ **នួន ជា**

- លក្ខណៈពិសេសរបស់ ស-២១ គឺមន្ទីរនេះគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ពីគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមតាមសេចក្ដីសំរេចរបស់គណៈអចិន្ត្រៃយ៍ [៧០]។

- **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ជាប្រធានស-២១ មិនអាចធ្វើការទាក់ទងអង្គភាពផ្សេងដើម្បីចាប់ខ្លួននោះបានទេ វាជាវិន័យមិនអាចបំពានបានទេ [៧១] ។

---

[៦៩] E3/32 របាយការណ៍ Craig C. Etcheson, កថាខណ្ឌ ១៣៣, ERN 00314833-00314834 ។

[៧០] E3/217 , កំណត់ហេតុនៃការសួរចំលើយរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៣, ERN 00178047 (ខ្មែរ)។

00626070

F114

៨៧. ភស្តុតាងដែលថា **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** គ្មានសិទ្ធិធ្វើការសំរេចចិត្តដោយខ្លួនឯងក្នុងការបង្កើត និងរៀបចំដំណើរការ ស-២១ រួមទាំងបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដែលកើតនៅ ស-២១ ផងដែរ [៧២]។

៨៨. ភស្តុតាងដែលថា **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** គ្មានសិទ្ធិធ្វើការសំរេចចិត្តដោយខ្លួនឯងក្នុងការបង្កើត និងរៀបចំដំណើរការ ស-២១ សូម្បីតែផ្នែករដ្ឋបាល [៧៣]។

៨៩. ភស្តុតាងដែលថា **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** គ្មានសិទ្ធិធ្វើការសំរេចចិត្តដោយខ្លួនឯងក្នុងការបង្កើត និងរៀបចំដំណើរការ ស-២១ **ឌុច** គ្មានកំលាំងក្រោមបង្គាប់ផ្ទាល់ខ្លួនទេ ក្រៅពីបុគ្គលិកនៅក្នុង ស-២១ ផ្ទាល់ ។ ហើយភារកិច្ចការពារសន្តិសុខលើ ស-២១ ទាំងមូលគឺជាភារកិច្ចរបស់កងពលលេខ៥០២ [៧៤]។

៩០. ភស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា **ឌុច** គ្មានសិទ្ធិធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តដោយឯករាជ្យ គឺដូចជាករណីមានការរំលោភអ្នកទោសស្រី ....ដោយក្រុមសួរចម្លើយពេលនោះ **ឌុច** បានព្យាយាមបញ្ឈប់ ដោយរាយការទៅថ្នាក់លើគឺ **សុន សេន** តែគ្មានបានទទួលលទ្ធផលវិជ្ជមានទេ នៅទីបំផុត **ឌុច** ពិតជាមិនអាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តផ្ទាល់ខ្លួនបានទេក្នុងការបញ្ឈប់បទឧក្រិដ្ឋណាមួយដែលកើតមាននៅ ស-២១ បានទេ។ នេះជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា **ឌុច** មិនមែនជាក្រុមដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋនៅស-២១ទេ។

២. ការគោរពច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងការសំរេចសេចក្តីដោយផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទតាមឆន្ទៈសេរី

---

[៧១] E3/217, កំណត់ហេតុនៃការសួរចម្លើយ ឌុច ចុះថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៧, ERN 00178051 (ខ្មែរ) ។

[៧២] ចម្លើយសារភាពរបស់ទាញ , ERN 00025620(ខ្មែរ) ។

[៧៣] ឯកសារ D91/I , ERN 00002455 (ខ្មែរ)។

[៧៤] រចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងបញ្ជាលើ ស-២១"គុកសម្ងាត់ឃោធា" ហៅ គុកទួលស្លែង របស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពីខែ មីនា ១៩៧៦ ដល់ថ្ងៃទី១៥ សីហា ១៩៧៧ និងពីថ្ងៃទី១៥ សីហា ១៩៧៧ ដល់ថ្ងៃទី០៦ មករា ១៩៧៩ (ភ្ជាប់ជាមួយ ឧបសម្ព័ន្ធ ក)។

៩១. មិនត្រឹមតែអ.ជ.ស.ដ មានកំហុសឆ្គងដែលមិនបានពិនិត្យនូវវិធាន ៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អ.វ.ត.ក មុននឹងធ្វើការសំរេចទៅលើ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ**ឌុច** ប៉ុណ្ណោះទេ និងទោះបីជាមានមតិជំទាស់របស់ចៅក្រមអន្តជាតិ១(មួយ)រូប[៧៥] ដែលជាសមាសភាពរបស់អ.ជ.ស.ដ បានជំទាស់អំពីការកំណត់ទោសរួមទៅលើ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ**ឌុច** យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ចៅក្រម នៃ អ.ជ.ស.ដ ផ្សេងទៀត បានប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនធ្វើការកំណត់ទោសរួមទៅលើ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ**ឌុច** តាមទំនើងចិត្ត ដោយមិនបានគោរពនូវមាត្រា ៩៥ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលចូលជាធរមានរួចហើយនោះទេ បែជាប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិដោយផ្អែកទៅលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ[៧៦] យកមកធ្វើជាអំណះអំណាងក្នុងការកំណត់ទោសរួមទៅលើ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ទៅវិញ ។

៩២. នេះជាការកត់សំគាល់បន្ទាប់បន្សំដែលមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទលើកឡើង ដើម្បីឲ្យអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមេត្តាពិចារណាទៅលើអង្គច្បាប់ និងគោលការណ៍ច្បាប់របស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលមានចែង និងបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់រួចហើយ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាទូទៅ

៩៣. តាំងតែពីការស៊ើបអង្កេតជាបឋម រហូតមកដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាខកខានមិនបានស៊ើបអង្កេតពីអ្នកទទួលខុសត្រូវជាន់ខ្ពស់ និងក្រុមអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតលើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរស-២១ (គុកទួលស្លែង) ក្រៅពីការស៊ើបអង្កេតពីឋានៈ និង សកម្មភាពរបស់ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ**ឌុច** នៅគុកទួលស្លែងចាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលជាដើមហេតុនាំឲ្យភាន់ច្រឡំថា **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវលើឧក្រិដ្ឋកម្មខ្ពស់បំផុតនៅមន្ទីរស-២១ ឬ គុកទួលស្លែង ហើយធ្វើឲ្យ **ឌុច** និង ទាំងមេធាវីមិនអាចផ្តល់ភស្តុតាងជំទាស់ដោះបន្ទុកដោយផ្ទាល់ភ្លាមៗបាន ហើយនាំអោយសហព្រះរាជអាជ្ញាយល់ច្រឡំថាសាលាជំរះក្តី អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើរូប **ឌុច** ត្រង់ចំណុចចោទថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏ធ្លាប់មានការយល់ច្រឡំថា **ឌុច** ជា

---

[៧៥] មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE ,កថាខណ្ឌ ២-៩, ឯកសារ E188.1។

[៧៦] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ ៥៩១ ។

00626072

F14

មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យផងដែរ[៧៧] ហើយសហចៅក្រមស៊ើបសួរ បានធ្វើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ដោយបានកែប្រែបទចោទមកជាអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតលើបទឧក្រិដ្ឋទៅវិញ[៧៨]។ នេះជាភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ទាំងសហព្រះរាជអាជ្ញា ទាំងសហចៅក្រមស៊ើបសួរ សុទ្ធតែគ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់តាមផ្លូវច្បាប់ និង ភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីកំណត់ច្បាស់ថា **ឌុច** ជាជនជាប់ចោទស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួននោះទេ ។

៩៤. ទាំងអស់នេះជាដើមហេតុធ្វើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះទាំងមូលជម្រះក្តី **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ដោយភាន់ច្រឡំថា **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងច្រានចោលសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តីថាជា អញ្ញត្រកម្មលើកឡើងយឺតពេលទៅវិញ ។ ថ្វីត្បិតតែមេធាវីមិនបានជំទាស់ទៅនឹងសហព្រះរាជអាជ្ញានៅគ្រាដំបូងក្តី តែសហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានលើកឡើងជាបទចោទលើជនជាប់ចោទ ហេតុនេះវាមិនមែនជាអញ្ញត្រកម្មលើកឡើងយឺតពេលដូចសេចក្តីសម្រេចក្នុងសាលក្រមលេខ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អវតក/អជសជ របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ ត្រង់ចំនុចដែលលើកឡើងថា **"នៅក្នុងអំឡុងពេលសវនាការបឋម មិនមានការលើកឡើងអំពីអញ្ញត្រកម្មចំពោះយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ត ផ្អែកតាមវិធាន៨៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ"**[៧៩] និងត្រង់ចំណុច **"អង្គជំនុំជម្រះមិនបានចាត់ទុកនូវសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ដែលបានលើកឡើងមិនទាន់ពេលវេលានោះថាជាអញ្ញត្រកម្មនោះទេ ។ អង្គជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា អំណះអំណាងនេះបានលើកឡើងមិនទាន់ពេលវេលា ហេតុដូច្នេះ ត្រូវបដិសេធចោល"**[៨០]នោះទេ ។

៩៥. បើអង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បទចោទប្រកាន់លើជនជាប់ចោទថាជាក្រុមទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតលើឧក្រិដ្ឋកម្ម ជាអញ្ញត្រកម្មលើកឡើងយឺតពេលនោះ **តើអង្គជំនុំជម្រះសំអាងលើអ្វីខ្លះមុនពេលទទួលសំណុំរឿងលេខ០០១ ពីសហព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងមកនោះ** ? ហេតុនេះយើងសន្និដ្ឋានបានថា អង្គជំនុំជម្រះខ្លួនឯងបានខ្វះខាតក្នុងកិច្ចការចាំបាច់ដើម្បីពិនិត្យលើយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន លើយុត្តាធិការបុគ្គលនៃជនជាប់ចោទមុនពេល

---

[៧៧] D3 ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា, កថាខណ្ឌ ១១៤-១១៥ ។

[៧៨] D99 ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែ, កថាខណ្ឌ ១២៩។

[៧៩] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ ១៤ ។

[៨០] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ ១៥ ។

ទទួលសំណុំរឿងលេខ០០១ មកជំនុំជម្រះក្តីស្របតាមមាត្រា១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជា-ជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក និងវិធាន៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយប្រឆាំងទៅនឹងគោលការណ៍ច្បាប់ជាសកលក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់(Civil Law)ដែលថា**គ្មានច្បាប់គឺគ្មានបទឧក្រិដ្ឋ** (Nullum Crimen Sine Lege), រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាមាត្រា៣៨ កថាខណ្ឌទី៦ ។

៩៦. ការលើកឡើងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រង់ចំណុច **"មូលដ្ឋាននៃសំអាងហេតុនេះត្រូវបានចែងខុសគ្នារវាងប្រព័ន្ធច្បាប់ (Common Law) និងព័ន្ធច្បាប់ (Civil Law) និងនៅក្នុងសំណៅភាសាផ្សេងៗគ្នានៃវិធាន៨៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ច្បាប់កម្ពុជាចេញមកពីច្បាប់ស៊ីវិល និងពិសេស ចេញពីសញ្ញាណនៃជំនឿស្មោះត្រង់ពិតប្រាកដរបស់ចៅក្រម (judge's intime conviction) ។..."**[៨១] នៃសាលក្រម ដែលប្រើប្រព័ន្ធច្បាប់ (Common Law) មកធ្វើជាប្រភពនៃច្បាប់គឺជាការរំលោភទាំងស្រុងចំពោះគ្រប់វាល់បទដ្ឋានច្បាប់កម្ពុជាដែលទទួលស្គាល់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ កម្ពុជា និង អង្គជំនុំជម្រះខ្លួនឯង ដែលថាកម្ពុជាប្រើប្រព័ន្ធច្បាប់(Civil Law) តាមព្រឹត្តិហេតុ ។ ភស្តុតាងថាសាលាជម្រះក្តីសាលាដំបូងគ្មានយុត្តាធិការលើបុគ្គល **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ត្រូវបានទទួលយក និងដឹងលឺដោយសហចៅក្រមជាតិ និងអន្តរជាតិដោយហេតុថា យ៉ាងហោចណាស់មានចៅក្រមអន្តរជាតិចំនួន១(មួយ)រូប[៨២]បានទទួលស្គាល់ថា អង្គជំនុំ-ជម្រះសាលាដំបូងពិតជាគ្មានយុត្តាធិការលើរូបឈ្មោះ **កាំង ហ្គេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ទេ ។

៩៧. ផ្អែកតាមជំហរមិនច្បាស់លាស់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏ដូចជាភាពស្រពិចស្រពិលរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអ្នកជំនាញផ្នែកកោសលវិច័យចិត្តសាស្ត្រ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុស ដោយមិនពិចារណាលើគោលការណ៍វិមតិសង្ស័យត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ។

---

[៨១] សាលក្រមចុះថ្ងៃទី២៦ កក្កដា ២០១០, កថាខណ្ឌ ៤៥ ។

[៨២] មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE , ឯកសារ E188.1។

៩៨. វិធីសាស្ត្រដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រើប្រាស់សម្រាប់ដាក់បន្ទុកឲ្យជនជាប់ចោទស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការ-របស់ អ.វ.ត.ក ពុំមានលក្ខណៈតក្កៈតាមផ្លូវច្បាប់។

៩៩. ការសម្រេចសេចក្តីរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពុំឃើញមានសម្លេងគាំទ្រជាឯកច្ឆ័ន្ទ ។ លក្ខណៈនេះបញ្ជាក់ថាមានភាពមិនប្រក្រតីក្នុងការផ្តល់យុត្តិធម៌ជូនជនជាប់ចោទ។

<u>*សេចក្តីសន្និដ្ឋានចុងក្រោយ ៖*</u>

១០០. សាលាជម្រះក្តី អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការលើរូប **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ទេ តាមមាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និង អង្គការសហប្រជាជាតិ ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តាមមាត្រា១ និងមាត្រា២(ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក តាមវិធាន៨៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក និងតាមគោលការណ៍ជាសកលនៃច្បាប់ក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់ (Civil Law) ដែលថា**គ្មានច្បាប់គ្មានបទឧក្រិដ្ឋ** (Nullum Crimen Sine Lege) ព្រោះថា ឋានៈរបស់ **ឌុច** ទាំងក្នុងជួររដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាគឺជាឋានៈថ្នាក់មូលដ្ឋានជាន់ទាបមិនមែនជាឋានៈជាន់ខ្ពស់ទេ។

- ហេតុនេះសាលក្រមសំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អវតក/អជសង របស់សាលាដំបូង នៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ ហើយ **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ត្រូវដោះលែងអោយមានសេរីភាពឡើងវិញជាធម្មតា ។

- ការឃុំខ្លួន **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ពីថ្ងៃចាប់ខ្លួនរហូតដល់បច្ចុប្បន្នគួរត្រូវចាត់ទុកថាជាកិច្ចរក្សាការពារសាក្សីមានសក្តានុពល សម្រាប់ចង្អុលបង្ហាញពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតលើឧក្រិដ្ឋកម្មនៅ ស-២១ ឬ គុកទួលស្លែង ។

F14

- ការជំនុំជម្រះក្តីលើសំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អវតក/អជសង កាលពីថ្ងៃទី៣០ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៩ ដល់ថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ គួរត្រូវចាត់ទុកថាជាការជំនុំជម្រះភាន់ច្រឡំលើយុត្តាធិការនៃសាលាជម្រះក្តី ចំពោះយុត្តាធិការបុគ្គល ។

<u>សំណូមពរ</u>

១០១. **ក.** សុំចាត់ទុកសាលក្រមសំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ង ជាមោឃៈ និងដោះលែង **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** អោយមានសេរីភាពឡើងវិញ ។

ខ. សុំអោយកំណត់ថា ការឃុំខ្លួន **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ហៅ **ឌុច** ថាជាកិច្ចការថែរក្សាការពារសាក្សីមានសក្តានុពល សំរាប់ចង្អុលបង្ហាញពីមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតលើឧក្រិដ្ឋកម្ម នៅស-២១ ហៅ គុកទួលស្លែង ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ៕

សុំរក្សាសិទ្ធិកែប្រែគ្រប់យ៉ាង

១៨-១១-២០១០	សហមេធាវីជាតិ មេធាវី **ការ សាវុត្ថ** មេធាវី **កង ប៊ុន្នារី**	ភ្នំពេញ	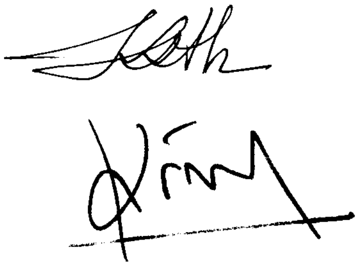
កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា